

RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu

Vanhempien kokemuksia lapsen havainnoinnista

Anni Lapinoja
Milla Myllynen

Opinnäytetyö, AMK
Toukokuu 2021
Sosiaali- ja terveysala
Toimintaterapian tutkinto-ohjelma

Lapinoja, Anni & Myllynen, Milla

RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu. Vanhempien kokemuksia lapsen havainnoinnista

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Toukokuu 2021, 37 sivua.

Sosiaali- ja terveysala. Toimintaterapian tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Verkkojulkaisulupa myönnetty: kyllä

Tiivistelmä

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja kuntoutustyöntekijät tekevät lapsille leikkitaitojen havainnoiteja, sillä havainnoinnin avulla saadaan tietoa lapsen leikkitaidoista. Lapsen kehityksen tasoa ja tuen tarvetta voidaan selvittää leikissä tapahtuvien ilmiöiden avulla. Havainnointitiedon perusteella lapselle voidaan luoda kehitystä tukevia leikkitilanteita.

Suomessa käytössä olevia, tunnettuja ja tutkittuja työkaluja, joilla vanhemmat keräävät tietoa lapsen leikistä, ei ole yleisesti tiedossa. Tämän perusteella nousi idea vanhemmille suunnatusta leikin havainnointityökalusta, jonka vanhemmat täyttävät lapsestaan omien havaintojensa perusteella. Tavoitteena oli selvittää, toimiiko RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu vanhemmille suunnattuna kyselylomakkeena.

Tarkoituksena oli luoda sähköinen kyselylomake, jonka ensimmäinen osa oli ammattilaisille suunnattu RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu, johon lisättiin tietoa työkalulla pisteytettävistä leikin osa-alueista ja leikin osoittimista. Kyselylomakkeen toisen osan kysymysten avulla pyrittiin kartoittamaan vanhempien kokemuksia kyselylomakkeen ensimmäisen osan ymmärrettävyydestä ja hyödyistä sekä käytettävyydestä. Kyselyyn saatiin yhteensä 48 vastausta. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä.

Suurin osa vanhemmista oli sitä mieltä, että kyselylomakkeen ensimmäinen osa oli selkeä ja ymmärrettävä. Teoriaa koettiin olevan liikaa ja joidenkin termien määritelmät olivat haastavia ymmärtää. Suurin osa vanhemmista sai havainnointityökalun avulla uutta tietoa lapsensa leikkitaidoista ja koki voivansa hyödyntää tietoa esimerkiksi varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että vastaajat kokevat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävänä, mutta pienillä muutoksilla ymmärrettävyys voisi lisääntyä.

Avainsanat (asiasanat)

RALLA, leikin havainnointi, kyselytutkimus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

Liitteenä kyselylomake ja saatekirje, 12 sivua.

Lapinoja, Anni & Myllynen, Milla

PAGS play skill observation form. Parents' experiences in observing children

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, May 2021, 37 pages.

Social Services and Health Care. Degree Programme of Occupational Therapy. Bachelor's thesis.

Permission for web publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

Professionals of early childhood education and rehabilitation make play observations to children because it gives them knowledge of the child's skills. The effects of play can offer information on the child's development and need for support. Play situations supporting development can be created based on observation.

There are no generally known and researched tools in Finland for parents to gather information of their child's play. This was the basis for the idea about a play skill observation tool which parents can fill in based on their observations. The aim was to figure out if the PAGS play skill observation tool works when parents use it.

The aim was to create a web-survey in which the first part was the PAGS play skill observation tool with explanations of play fields and play indicators. The second part of the questionnaire had questions about the parents' experiences of how understandable, useful and usable the first part was. There were 48 respondents. The analysis was made with theory-guided content analysis.

Most of the parents thought that the first part of the survey was clear and understandable. Many answerers thought that there was too much theory and some definitions were hard to understand. Most of the parents got new knowledge of their child's play skills and thought that it could be used in cooperation with professionals of early childhood education.

Based on the information gathered by the survey, parents find the modified PAGS play skill observation tool understandable, but small modifications would make the form even more understandable.

Keywords/tags (subjects)

RALLA, observation of play, questionnaire survey

Miscellaneous (Confidential information)

Questionnaire and cover letter as an appendix, 12 pages.

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Teoreettinen viitekehys	4
2.1	Leikki ja leikin havainnointi	4
2.2	RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu.....	5
2.3	Huoltajan, neuvolan ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö	7
2.4	Varhaiskasvatussuunnitelma	8
3	Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus	9
4	Tutkimuksen toteutus	9
4.1	Kyselylomake.....	9
4.1.1	Kyselylomakekokonaisuus	9
4.1.2	Kyselylomakkeen toisen osan rakentuminen	10
4.1.3	Esitestaus	11
4.2	Kohderyhmä, aineiston keruu ja menetelmät	12
4.3	Aineiston analyysi.....	13
4.3.1	Määrällisen aineiston alanyysi.....	13
4.3.2	Laadullisen aineiston analyysi	13
5	Tutkimustulokset	17
5.1	RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyys ja hyödyt	17
5.1.1	RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyys.....	18
5.1.2	RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämismuoto	21
5.2	Leikki ja leikin havainnointi	22
5.3	Huoltajan, neuvolan ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö	24
6	Pohdinta	25
6.1	Johtopäätökset.....	25
6.1.1	RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ominaisuudet.....	26
6.1.2	RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun hyödyntäminen	27
6.1.3	Yhteenveto johtopäätöksistä.....	29
6.2	Eettisyys ja luotettavuus	29
6.3	Tutkimusprosessin tarkastelu ja jatkotutkimusehdotukset.....	31
	Lähteet	34
	Liitteet	38
	Liite 1. RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu (Kyselylomakkeen ensimmäinen osa)	38
	Liite 2. Kokemuskysely vanhemmille (Kyselylomakkeen toinen osa)	47

Liite 3 Saatekirje	49
--------------------------	----

Kuviot

Kuvio 1. Leikkitaitojen pisteystyskriteerit.	6
Kuvio 2. Esimerkki aineiston pelkistämisestä	14
Kuvio 3. Esimerkki 1 aineiston ryhmittelystä	15
Kuvio 4. Esimerkki 2 aineiston ryhmittelystä	16
Kuvio 5. Esimerkki aineiston käsitteellistämisestä	16
Kuvio 6. Esimerkki yläluokan muodostumisesta.....	17
Kuvio 7. Vastaajien kokemus ohjeistuksen ymmärrettävyydestä.	18
Kuvio 8. Vastaajien kokemus leikkiä kuvaavien väittämien ymmärrettävyydestä.....	19
Kuvio 9. Vastaajien kokemus väittämien pisteyttämisestä.	19
Kuvio 10. Vastaajien kokemus lisäohjeistuksen tarpeellisuudesta.	20
Kuvio 11. Vastaajien kokemus lomakkeen täyttämismuodosta.	21
Kuvio 12. Vastaajien kokemus tiedon määrästä koskien leikkitaitoja.....	22
Kuvio 13. Vastaajien kokemus tietojen hyödyntämisessä eri yhteistyötahojen kanssa.	24

1 Johdanto

Leikki on lapselle luontaista ja tärkeää toimintaa, jonka avulla lapsi tutustuu itseensä ja ympäristöönsä sekä oppii uutta. Leikkiessään lapsi käsittelee tunteitaan ja luo suhteita toisiin ihmisiin. Lapsi käsittelee merkityksellisiä kokemuksiaan leikin kautta. (Tigerstedt 2016.) Lapsen leikkiä havainnoidaan, sillä havainnoinnin avulla käsitykset lapsen leikkitaidoista varmistuvat. Leikki peilaa lapsen kehitystä ja taitoja monessa suhteessa. Erilaisten leikissä tapahtuvien ilmiöiden avulla saadaan selville, millä tasolla lapsen kehitys on ja kuinka paljon lapsi tarvitsee tukea ja harjoitusta. (Aaltonen, Lehtinen, Leppänen, Peltonen, Tarvo, Tuunainen & Viherä-Toivonen 2008, 44-45.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ja kuntoutustyöntekijät ovat tehneet ja tekevät lapsille leikin arviointeja. Suomessa on käytössä vanhemmille suunnattuja lapsen arviointilomakkeita, mutta tunnettuja ja tutkittuja työkaluja, joilla vanhemmat keräävät tietoa lapsen leikistä, ei ole yleisesti tiedossa. Tämän pohjalta opinnäytetyöhön nousi idea vanhemmille suunnatusta lapsen leikin havainnointityökalusta, jonka vanhemmat täyttävät lapsestaan omien havaintojensa perusteella. Havainnointityökaluna oli tarkoitus käyttää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua, joka on osa RALLA-arviointimenetelmää. RALLA-arviointimenetelmää on tutkittu useassa opinnäytetyössä pääsääntöisesti varhaiskasvattajien ja varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Vanhempien näkökulmaa on myös sivuttu osassa näistä tutkimuksista, mutta vanhemmat eivät ole aiemmin olleet itse havainnoijan roolissa.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ammattilaisille suunnatun RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun soveltuvuutta vanhempien käyttämänä. RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu on toimintaterapeutin ja terveystieteiden lisensiaatin Tiina Lautamon kehittämä leikin havainnointimenetelmä, joka on osa RALLA leikki- ja kaveritaitojen havainnointimenetelmää. Ammattilaisille suunnattuun RALLA leikkitaitojen havainnointityökaluun lisättiin leikin osa-alueiden ja leikkitekoja kuvaavien osoittimien tarkemmat selitykset RALLA manuaalista (Lautamo & Laaksonen 2018).

Opinnäytetyössä pyritään vastaamaan tutkimuskysymyksiin ”Kokevatko vanhemmat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävänä?” sekä ”Miten vanhemmat voivat hyödyntää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulta saatuja tietoja?” Lisäksi oli toivottavaa, että vanhemmat voisi-

vat saada havainnointityökalun avulla uudenlaista näkemystä lapsensa leikkiin perehtymällä tarkemmin lapsensa leikkitaitoihin. Vanhempien kokemuksia RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyydestä ja hyödyntämisestä kerättiin kyselylomakkeen avulla.

Opinnäytetyön alussa avataan käsitteitä leikki ja leikin havainnointi sekä RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu. Lisäksi käsitellään huoltajan, neuvolan ja varhaiskasvatuksen välistä yhteistyötä sekä varhaiskasvatussuunnitelmaa. Kun opinnäytetyön viitekehys muodostui näiden käsitteiden kautta, opinnäytetyöprosessi aloitettiin kaksiosaisen Webropol-nettikyselylomakkeen luomisella. Kyselylomakkeen ensimmäinen osa oli RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu (Liite 1) ja toinen osa käsitteli vanhempien kokemuksia ensimmäisen osan täyttämistä (Liite 2). Vastauksia kerättiin syksyllä 2020 ja analysointi aloitettiin tammikuussa 2021.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Leikki ja leikin havainnointi

Leikki on jokaiselle lapselle kulttuurista riippumatta ilmeistä, ja se kehittää lapsen fyysisiä, sosiaalisia, emotionaalisia ja kognitiivisia taitoja. Esimerkiksi luovuus ja ongelmanratkaisutaidot kehittyvät leikin yhteydessä. (Nijhof, Vinkers, van Geelen, Duijff, Achterber, van der Net, Veltkamp, Grootenhuis, van de Putte, Hillegers, van der Brug, Wierenga, Benders, Engels, van der Ent, Vanderschuren & Lesscher 2018, 421-422.) Kun lapsi leikkii, hän hahmottaa maailmaa sekä käsittelee ja tuo esille erilaisia tunteita. Leikin kautta lapsi tutkii ympäristöään ja luo suhteita toisiin ihmisiin. Lapsen käsitteykset itsestä ja toisista ihmisistä rakentuvat leikin kautta. Leikin avulla lapsi luo merkityksiä elämänsä tapahtumista ja niiden kautta luo uutta ja muuntaa kokemaansa. Leikkiessään lapsi pääsee kokeilemaan erilaisissa rooleissa toimimista ja hän saa kokemusta erilaisista elämän tapahtumista. Lapsen kasvaessa leikki muuttuu monipuolisemmaksi ja vuorovaikutus nousee tärkeään osaan lapsen leikkiä. Yhteisleikin kautta lapsi oppii säätelemään omia tunteitaan sekä ottamaan huomioon myös toiset leikkijät ja heidän tunteensa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 38-39.)

Lapsen käyttäytymisen ja leikin havainnointi on tärkeää, jotta voidaan ymmärtää lasta ja lapsen tarpeita. Havainnoimalla voidaan nähdä, miten lapsi ilmaisee itseään esimerkiksi puheen ja liikkeiden kautta. (Aaltonen ym. 2008, 44-45.) Käyttäytymistä ja leikkiä havainnoidessa voidaan tutkia,

kuinka lapsi aloittaa leikin ja kauanko se kestää, leikkiikö lapsi yksin vai yhdessä muiden lasten kanssa, millaisia esineitä lapsi käsittelee ja millä tavalla, miten lapsi näyttää leikissä tunteensa, millaisia rooleja lapsi ottaa leikissään ja kuka roolit määrää, millaista lapsen vuorovaikutus toisten leikkijöiden kanssa on sekä miten lapsen siirtymätilanteet sujuvat. (Aaltonen ym. 2008, 44-45.)

Leikkiä havainnoidaan, koska havainnoinnin avulla saadaan käsitys lapsen taidoista. Vanhempien ja päiväkodin henkilöstön oletukset lapsen taidoista voivat olla erilaiset kuin lapsen todelliset taidot ja havainnoinnin jälkeen kokemuksista ja havainnoista voidaan puhua arkikielellä. (Aaltonen ym. 2008, 44-45.) Lapsen suoriutumiseen vaikuttavat aina lapsen aiemmat kokemukset, ympäristö sekä tehtävän vaativuus (Laaksonen & Lautamo 2018, 14). On tärkeää, että havainnointitilanteita on useampia ja että ne ovat erilaisia, jotta lapsen taidoista saadaan mahdollisimman kokonaisvaltainen käsitys (Aaltonen ym. 2008, 44-45). Havainnointitilanteiden tulisi tapahtua luonnollisessa ympäristössä, lapselle tutun toiminnan äärellä, koska näissä tilanteissa haasteet tulevat aidoimmin esille (Laaksonen & Lautamo 2018, 14). Havainnointitilanteita voivat esimerkiksi olla vapaan leikin havainnointi päiväkodissa ja kotona.

Leikin havainnoinnin avulla luodaan kattava pohja lapsen tukitarpeiden suunnittelulle (Heiskanen 2018, 2). Havainnoinnin kautta saadaan vastauksia siihen, millä osa-alueilla lapsi tarvitsee vielä tukea. Havainnointitiedon avulla lapselle voidaan luoda yksilöllisiä, kehitystä ja tarpeita tukevia tilanteita, joiden kautta lapsi voi oppia ja kehittyä. (Aaltonen ym. 2008, 44-45.)

2.2 RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu

Ryhmätilanteessa tapahtuva leikin arviointimenetelmä, RALLA, on kehitetty suomalaisen varhaiskasvatuksen ammattilaisten työvälineeksi leikin havainnointiin, ja se on alun perin julkaistu englanniksi nimellä *The Play Assessment for Group Settings*, PAGES (Lautamo 2013, 5). RALLAn avulla ammattilaiset voivat havainnoida 3-6 vuotiaiden lasten leikki- ja kaveritaitoja (mts., 10) helposti, strukturoidusti ja luotettavasti (Lautamo 2012, 60–61). RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu on osa ryhmätilanteessa tapahtuvaa lapsen leikin arviointimenetelmää.

RALLA leikkitaitojen havainnointityökaluun kuuluu 5 leikin osa-aluetta, jotka sisältävät yhteensä 38 leikkitekoa kuvaavaa osoitinta (Lautamo & Laaksonen 2018, 21). Alun perin leikkitekoja kuvaavia

osoittimia on ollut 54, mutta huolellisen analyysin jälkeen määrä on päädytty vähentämään 38:an osoittimeen (Lautamo 2012, 24). Leikkitekoja kuvaavat osoittimet kuvaavat lapsen leikkitaitoja helpommista taidoista haastavampiin taitoihin ja ne pisteytetään asteikolla 1-4 (Kuvio 1) (Lautamo & Laaksonen 2018, 21, 29.) Kun osoittimet on kuvattu jatkumona helpoimmasta leikkitaidosta haastavimpaan, lapsen leikkitaitoja voidaan kuvata lukumäärällä ja tarkastella yksittäin osoittimista saatujen pisteytysten perusteella. (Lautamo 2012, 24, 61).

LEIKKITAUTOJEN PISTEYTYSKRITEERIT

1 = TUSKIN KOSKAAN (Kuvaa lapsen toimintaa alle 5% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)

2 = JOSKUS (Kuvaa lapsen toimintaa noin 5-35% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)

3 = USEIN (Kuvaa lapsen toimintaa noin 35-75% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)

4 = LÄHES AINA (Kuvaa lapsen toimintaa noin 75-100% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)

Kuvio 1. Leikkitaitojen pisteytyskriteerit.

Leikkitekoja kuvaavien osoittimien avulla ammattilaiset voivat havainnoida lasta lapselle tutussa ja luonnollisessa ympäristössä, kuten esimerkiksi päiväkodissa. Tutussa ja luonnollisessa ympäristössä lapsen leikki on monipuolisinta. (Lautamo, Kottorp & Salminen 2005, 140.) Tehtyään havainnoinnin ammattilainen tarkastelee havainnoinnista saatuja tuloksia, erottaa tuloksista lapsen haasteet sekä vahvuudet ja tekee johtopäätökset lapsen leikkitaidoista. PAGS:n avulla pystytään selkeästi erottamaan ne lapset, joilla on vielä haasteita leikkitaidoissa. Tarvittaessa ammattilainen voi asettaa lapselle, johtopäätösten perusteella, henkilökohtaisia tavoitteita, joiden avulla lapsen leikkitaitoja voidaan kehittää. (Lautamo 2012, 61.)

Katainen ja Turpeinen (2017) tutkivat opinnäytetyössään ammattilaisten kokemuksia RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa. Opinnäytetyössä nousi esiin, että RALLA-arviointimenetelmän avulla vanhemmat ymmärsivät paremmin pilkotut leikin osa-alueet kuin laajan leikin käsitteen. Lisäksi opinnäytetyössä avattiin, että vanhemmat näkevät lapsen leikin olevan erilaista kotona ja päiväkodissa. (Katainen & Turpeinen 2017, 41-42.) Myös Hakulisen ja Kiviniemen

(2017, 29) opinnäytetyössä todettiin, että RALLA voi toimia keskustelussa tukena vanhempien kanssa ja houkutella vanhemmat havainnoimaan omaa lastaan.

RALLA leikkitaitojen havainnointimenetelmä on konkreettinen työkalu lapsen leikki- ja kaveritaitojen vahvuuksien ja haasteiden tunnistamiseen. Lapsen vahvuudet tiedostamalla on helpompaa pohtia, kuinka haasteita voidaan ratkaista. Kokonaisvaltainen käsitys lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista mahdollistaa sen, että lapsen keskeiset osaamistavoitteet tunnistetaan ja niitä voidaan tukea. (Lautamo & Laaksonen 2018, 4, 14-15.)

2.3 Huoltajan, neuvolan ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö

Lapsen etu ohjaa monialaista yhteistyötä, mikä on osa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Varhaiskasvatuksen järjestäjät ovat vastuussa yhteistyön toteutumisesta. Yhteistyötä tehdään muun muassa lapsen huoltajien ja neuvolan kanssa. Tavoitteena monialaisessa yhteistyössä on lapsen tarpeita vastaava varhaiskasvatus. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 54-57.)

Vanhempien, varhaiskasvattajien ja kuntoutustyöntekijöiden välinen yhteistyö on yhteistoimijuuksi (Lattunen 2018, 4). Lapsen kehitystä tukeessa yhteistoimijuus vanhempien ja ammattilaisten välillä on tavoiteltavaa, sillä lapsen tukitoimet tulisi suunnitella ja toteuttaa lapsen ja koko perheen tarpeiden perusteella (Määttä & Rantala 2016, 53-54). Kun tuen tarpeiden suunnittelussa huomioidaan koko perhe, eli otetaan huomioon koko perheen voimavarat ja tarpeet, suunnataan tukitoimet oikein perheen näkökulmasta (Lattunen 2018, 50-51). Toimiva yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa myös tukee lapsen sosiaalista kehitystä sekä lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja perheen luottamusta ammattilaisiin (Juusola 2011, 327-330).

Yhteistoimijuuksi lisäävät vanhempien osallistaminen, esimerkiksi keskittymällä perheen tavoitteisiin, toimiva vuorovaikutus vanhempien ja ammattilaisten välillä, esimerkiksi kuuntelemalla vanhempia, sekä vanhemman halu osallistua lapsensa kuntoutusprosessiin. Yhteistoimijuuksi heikentää vuorovaikutuksen heikkous tai sen puute. Vuorovaikutusta taas heikentävät esimerkiksi vanhemman ja ammattilaisen ”yhteisen kielen” puuttuminen tai vanhemman haasteet kertoa toiveistaan ammattilaiselle. (Lattunen 2018, 39.)

Huoltajan tieto lapsensa kasvusta ja kehityksestä on tärkeässä osassa, kun puhutaan lapsen arjen sujumisesta (Lautamo & Laaksonen 2018, 13). Vaikka ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta on aina huoltajalla, varhaiskasvatuksen tehtävänä on olla tukemassa ja täydentämässä kodin kasvatusta. Varhaiskasvatus myös omalta osaltaan vastaa lapsen hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 7.)

Neuvolan tehtävänä on seurata ja tukea lapsen kehitystä niin fyysisen, psyykkisen, sosiaalisen kuin tunne-elämänkin osa-alueilla. Kehitystä seurataan terveystarkastusten avulla, joita järjestetään ensimmäisen ikävuoden aikana yhdeksän ja sen jälkeen kuusi. Terveystarkastuksista neljä on laajoja terveystarkastuksia, joissa paneudutaan tarkemmin lapsen lisäksi koko perheen hyvinvointiin. Neuvolassa voidaan tunnistaa lapsen kehityksen viiveet sekä perheen ja elinympäristön haitalliset piirteet ja puuttua niihin. (L 30.12.2010/1326.)

2.4 Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoitus on olla ohjaamassa ja tukemassa varhaiskasvatuksen toteutusta sekä kehittämistä Suomessa. Varhaiskasvatussuunnitelma jaetaan kolmeen tasoon, valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, paikalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmaan. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditaan ja toteutetaan paikalliset ja lasten varhaiskasvatussuunnitelmat. Kaikilla varhaiskasvatukseen osallistuvilla tulisi olla yhtäläiset oikeudet saada tukea kasvun, kehityksen ja oppimisen osa-alueilla ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat edistämässä näiden tavoitteiden toteutumista. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Sen tarkoituksena on määritellä, ohjata sekä tukea paikallisen varhaiskasvatuksen toteuttamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 3-4)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan, lapsen etu ja tarpeet edellä, kaikille päiväkodissa tai perhepäivähoidossa oleville lapsille. Suunnitelmaa päivitetään vähintään kerran vuodessa yhdessä lapsen ja huoltajan sekä lapsen hoidosta, kasvatuksesta sekä opetuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa käsitellään muun muassa lapsen osaa-

miset, vahvuudet, mielenkiinnon kohteet ja tuen tarpeet. Lisäksi lapsen tavoitteet ja niihin johtavat toimenpiteet sekä tavoitteiden toteutumisen arviointi ovat osa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Lapsen toiveet ja huoltajan näkemykset lapsen kehityksestä tulee ottaa huomioon suunnitelmaa tehdessä. (mts., 5-7)

3 Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli pyrkiä selvittämään, voidaanko RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua soveltaa sellaisenaan vanhemmille suunnattuna. Tutkimuskysymykset olivat ”Kokevatko vanhemmat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävänä?” sekä ”Miten vanhemmat voivat hyödyntää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulta saatuja tietoja?”

Tarkoituksena oli luoda kaksiosainen kyselylomake, jonka ensimmäinen osa (Liite 1) oli RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu ja toinen osa (Liite 2) sisälsi kysymyksiä, joiden avulla kartoitettiin vanhempien kokemuksia menetelmän käytöstä.

4 Tutkimuksen toteutus

4.1 Kyselylomake

4.1.1 Kyselylomakekokonaisuus

Opinnäytetyöprosessin alussa luotiin kaksiosainen Webropol-kysely yhteistyössä toimeksiantajan edustajan kanssa. Kyselylomakkeen ensimmäinen osa oli RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu (Liite 1). Kyselylomakkeen toinen osa koski vastaajien kokemuksia RALLA leikkitaitojen havainnointityökalusta ja sen täyttämistä (Liite 2). Toisessa osassa oli sekä monivalinta- että avoimia kysymyksiä liittyen vanhempien kokemuksiin RALLA leikkitaitojen havainnointityökalusta. Toisessa osassa oli tarkoitus saada käsitys siitä, kokivatko vastaajat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun väittämät ymmärrettävänä ja RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun hyödyllisenä lapsensa kehitystä ajatellen. Lisäksi haluttiin saada tietoa siitä, kokivatko vanhemmat tarvitsevansa lisätietoa leikkitaitoihin liittyen sekä siitä, missä muodossa RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu olisi mieluisinta täyttää. Kyselylomakkeella ei ollut aluksi vastauspakkoa, joten kaikki vastaajat eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin.

4.1.2 Kyselylomakkeen toisen osan rakentuminen

Kyselylomakkeen toisen osan luomisprosessi aloitettiin keskustelemalla toimeksiantajan edustajan kanssa siitä, millaista tietoa toimeksiantaja haluaa vanhempien kokemuksista. Yhdessä toimeksiantajan edustajan kanssa päätettiin, että luodaan Webropol-kysely, minkä avulla pyritään saamaan tietoa RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyydestä ja hyödyistä sekä käytettävyydestä. Itsenäisesti täytettävä kysely mahdollistaa sen, että vastaaja voi täyttää kyselyn hänelle sopivana aikana. Vastaajalla on mahdollisuus tutustua rauhassa tarvittaviin dokumentteihin ja muihin lisätietoihin. Kun kyselylomake on sähköinen, se on kustannustehokas ja ympäristöystävällinen ratkaisu. Sähköisellä kyselylomakkeella tiedon kerääminen on nopeaa. Tietojen kokoaminen onnistuu web-kyselyissä automaattisesti, joten näppäilyvirheitä välttyään. (Andres 2012.)

Ennen kyselylomakkeen luomista pyrittiin hankkimaan tietoa siitä, miten kyselylomake tehdään, mitkä ovat toimivan kyselylomakkeen ominaisuuksia ja mitä virheitä kannattaa pyrkiä välttämään. Toimivan kyselylomakkeen ominaisuuksia ovat muun muassa selkeys, riittävän tarkat kysymykset sekä kysymysten sopiva määrä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2016, 202-203). Tämän jälkeen tutustuttiin Webropol-kyselytyökaluun, luotiin Webropol-kyselylomake ja lisättiin RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun kysymykset kyselyn ensimmäiseksi osaksi.

Kyselylomakkeen toiseen osaan lähdettiin muodostamaan useita RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyyttä ja hyötyjä sekä käytettävyyttä koskevia kysymyksiä, jotka lopulta tiivistettiin 13 kysymykseen. Itsenäisesti täytettävässä kyselyssä haastattelija ei ole paikalla eikä pääse tarkentamaan kysymyksiä (Andres 2012), joten vaarana voi olla, että tutkija ja vastaaja ymmärtävät kysymyksen eri tavalla eikä kysymys mittaa sitä, mitä sillä on haluttu mitata (Valli 2018; Dillman ym. 2014, 94). Tämän takia samaa kategoriaa koskevia kysymyksiä muodostettiin useampia ja niistä tehtiin riittävän selkeitä ja yksityiskohtaisia. Kyselylomakkeella kysyttiin muun muassa ”Oliko lomakkeen täyttämiseen saamasi ohjeistus mielestäsi riittävän selkeä?” ja vielä yksityiskohtaisemmin ”Koitko leikkiä kuvaavat väittämät ymmärrettävinä?” sekä ”Oliko leikin väittämien pisteyttämisen kriteerit ymmärrettäviä ja helppoja?” Kysymysten selkeyteen pyrittiin siksi, koska tutkija ei ollut mukana vastaustilanteissa, eikä voinut tarvittaessa selventää kysymyksiä vastaajille.

Ymmärrettävyyttä ja hyötyjä koskevilla kysymyksillä pyrittiin ohjeistuksen lisäksi selvittämään, mitkä leikin osoittimet koettiin vaikeasti ymmärrettävinä: ”Valitse leikkiä kuvaavista väittämistä ne, jotka olivat mielestäsi vaikeasti ymmärrettäviä tai vaikeasti havaittavia.” Kyselylomakkeen käytettävyyttä pyrittiin selvittämään kysymyksillä siitä, miten vanhemmat voisivat hyödyntää RALLA leikkitaiteiden havainnointityökalua ja kenen kanssa, esimerkiksi monivalintakysymyksellä ”Koetko, että voisit hyödyntää RALLA-lomakkeella kerättyä tietoa lapsesi kanssa työskentelevien henkilöiden yhteistyöhön? Valitse maksimissaan kolme sinulle tärkeintä.” Lisäksi ymmärrettävyyteen ja hyötyihin liittyviä vastauksia saatiin kysymällä kehitysehdotuksia kyselylomaketta koskien.

Koska tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kuva vastaajien kokemuksista, jokaista osaluuetta kohti muodostettiin avoimia ja suljettuja kysymyksiä. Suljetut kysymykset olivat valinta- ja monivalintakysymyksiä. Valintakysymykset olivat asteikkolaisia, esimerkiksi ”epäselvä – osittain epäselvä – kohtuullisen selkeä – erittäin selkeä” ja lisäksi yhdessä valintakysymyksessä vastaajan tuli valita itselle parhaiten sopiva vaihtoehto. Joissain kysymyksissä tietyn vastauksen valittuaan vastaajalle aukesi vielä uusi tarkentava avoin kysymys. Vastausvaihtoehdot määrittävät merkittävästi sitä, miten vastaaja tulkitsee kysymyksen (Dillman ym. 2014, 110-112). On tärkeää, että jokaiselle vastaajalle löytyisi sopiva vastausvaihtoehto (Valli 2018.), joten suljettujen kysymysten vastausvaihtoehdot pyrittiin pitämään riittävän monipuolisina.

Webropol-kyselyn luomisen jälkeen, ennen kyselyn julkaisemista, kyselyn alkuun kirjoitettiin saatesanat (Liite 3). Kyselylomakkeen saatekirje tai saatesanat motivoivat vastaamaan kyselyyn. Saatekirje sisältää tietoa tutkimuksen taustoista ja tavoitteista, toteuttajasta ja toimeksiantajasta, vastaajien valitsemisesta sekä vastausten käytöstä ja luottamuksellisesta käsittelystä. Lisäksi saatekirjeessä voidaan mainita viimeinen vastauspäivä, kyselylomakkeen palautusohje, kiitokset sekä tutkijan allekirjoitus. (Heikkilä 2010, 62.)

4.1.3 Esitestaus

Kyselylomaketta esitestattiin kokonaisuudessaan opinnäytetyön tekijöiden lähipiirissä. Esitestaajia oli neljä. Esitestaus on merkittävä osa kyselylomakkeen laatimisprosessia. Esitestauksen tarkoituksena on muun muassa selvittää, onko kyselylomake selkeä, onko kysymyksissä kaksoismerkityksiä, ovatko kysymykset riittävän tiiviitä sekä ovatko sanavalinnat sopivia. (Hirsjärvi ym. 2016, 203-204.)

Esitestauksessa saatiin pääsääntöisesti hyvää palautetta, mutta muutama huomio tuli kirjoitusvirheistä, jotka korjattiin ennen kyselylomakkeen jakamista. Lisäksi esitestaajat kokivat, että leikin osa-alueita sekä leikin osoittimia kuvaavaa teoriaa oli melko paljon, mutta he eivät osanneet sanoa, hyötyisivätkö aiheesta vähemmän tietävät teoriaosuuksista niin paljon, että ne kannattaisi säilyttää. Tässä vaiheessa lopulliseen kyselylomakkeeseen päädyttiin jättämään kaikki RALLA-manaalista otetut teoriaosuudet (Lautamo & Laaksonen 2018), jotta kaikilla vastaajilla olisi mahdollisuus saada tietoa leikkitaidoista RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämisen vaiheessa sen verran kuin he kokivat tarvitsevansa.

4.2 Kohderyhmä, aineiston keruu ja menetelmät

Tutkimuksen kohderyhmään kuuluivat 3-6-vuotiaiden lasten huoltajat, jotka olivat halukkaita lähtemään mukaan tutkimukseen. Aineisto kerättiin lumipallo-otannalla, jossa tutkijalla on käytettävissä henkilö tai henkilöt, jotka vastaavat kohderyhmää. Nämä henkilöt auttavat tutkijaa löytämään lisää kohderyhmään kuuluvia henkilöitä, ja niin edelleen. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Vastaajia lähdettiin etsimään erilaisista sosiaalisen median ryhmistä, joiden jäseninä on kohderyhmään kuuluvia henkilöitä. Lisäksi aineistoa haettiin opinnäytetyön tekijöiden lähipiiristä, jotka jakoivat kyselylomaketta eteenpäin. Aineistoa kerättiin elo-marraskuussa 2020.

Tutkimusta lähestyttiin monimenetelmällisesti, koska siihen tarvittiin sekä määrällistä että laadullista tietoa. Tutkimuksen toisessa osassa (Liite 2) perehdyttiin vastaajien kokemuksiin RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun käyttämisestä suljettujen ja avoimien kysymysten avulla, eli määrällistä ja laadullista tutkimustyyliä käytettiin rinnakkain. Laadullisessa tutkimuksessa kuvataan jotakin ilmiötä tai tapahtumaa, tai luodaan ymmärrystä jostakin toiminnasta (Tuomi & Sarajärvi 2018). Määrällisessä tutkimuksessa taas saadaan tietoa mitattavien ominaisuuksien välisistä eroista (Vilkka 2007, 13). Laadullista ja määrällistä analyysia voidaan soveltaa samassa tutkimuksessa, ja näin saada perusteellinen kuva vastaajien kokemuksista (Alasuutari 2012; Hirsjärvi ym. 2016, 136).

4.3 Aineiston analyysi

Ennen varsinaisen analyysin aloittamista kaikki vastaukset käytiin tarkasti läpi. Hirsjärven ym. (2016, 221-222) mukaan analyysin avulla tutkija saa vastauksia tutkimuskysymyksiinsä, mutta empiirisessä tutkimuksessa aineisto tulee tarkastaa virheiden ja puutteiden varalta ennen analyysin aloittamista. Kaikki saadut vastaukset olivat asiallisia, joten kokonaisuudessaan kyselyyn saatiin 48 vastausta. Vastausten tarkastamisen jälkeen aineisto vielä järjesteltiin, jotta analyysi voitiin aloittaa.

4.3.1 Määrällisen aineiston alanyysi

Analyysi aloitettiin perehtymällä tarkasti aineistoon. Koko aineisto luettiin useaan kertaan läpi ja tehtiin havaintoja vastaajien kokemuksista. Kaikki havainnot kirjattiin ylös, olivatpa ne sitten odotettavissa olleita tai yllättävämpiä ja jaettiin tutkijoiden kesken. Tämän jälkeen aineisto jaettiin suljettuihin ja avoimiin kysymyksiin, sillä ne analysoitiin eri tavalla.

Suljettujen kysymysten vastaukset siirrettiin suoraan Webropolista Excel-tilasto-ohjelmaan, joka analysoi vastaukset automaattisesti. Näin saatiin havaintomatriisi tutkimuksen määrälliselle osuudelle. Tilasto-ohjelma loi tuloksista pylväsdiagrammit, joiden avulla saatiin yleiskuva jakaumasta (Vilka 2007, 135). Pylväsdiagrammien avulla tulokset olivat nopeasti luettavissa, mutta selvyden vuoksi ne avattiin vielä tekstimuotoon.

4.3.2 Laadullisen aineiston analyysi

Analyysimenetelmänä tässä tutkimuksessa käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia. Laadullisessa tutkimuksessa käytettävät analyysit voidaan jakaa kahteen ryhmään. Toisessa analyysia ohjaa teoreettinen tai epistemologinen eli periaatteellinen asemointi. Toisessa ryhmässä analyysiin voidaan soveltaa erilaisia teoreettisia ja epistemologisia lähtökohtia, mutta ne eivät ohjaa analyysia. Sisällönanalyysi kuuluu ryhmään, jossa teoreettiset lähtökohdat eivät ohjaa analyysia. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi yhdistää aineistolähtöisen ja teorialähtöisen analysoinnin periaatteita. Aikaisempi tieto ohjaa analyysia, vaikka analyysiyksiköt poimitaan tutkimuk-

nessa saadusta aineistosta. Analyysin alussa, pelkistämisen- ja ryhmittelyvaiheessa, edetään aineistolähtöisesti, mutta lopuksi, käsitteellistämisenvaiheessa, havainnot sidotaan teoriaan, kuten teorialähtöisessä analyysissä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analysointi voidaan aloittaa aineistolähtöisen sisällönanalyysin tavoin. Kuitenkin ennen analysoinnin aloittamista aineisto tulee lukea huolellisesti läpi ja perehtyä sisältöön. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi voidaan jakaa kolmeen osaan. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan eli pelkistetään tutkimustehtävän mukaisesti. Se tarkoittaa, että aineistosta poimitaan ainoastaan tutkimuksen kannalta merkittävää tietoa, jota lähdetään analysoimaan. Tietoja voidaan tiivistää tai pilkkoa osiin. Aineistosta poimitaan siis kaikki tutkimuksen kannalta merkittävät alkuperäisilmaukset sekä niistä muodostetut pelkistetyt ilmaukset. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

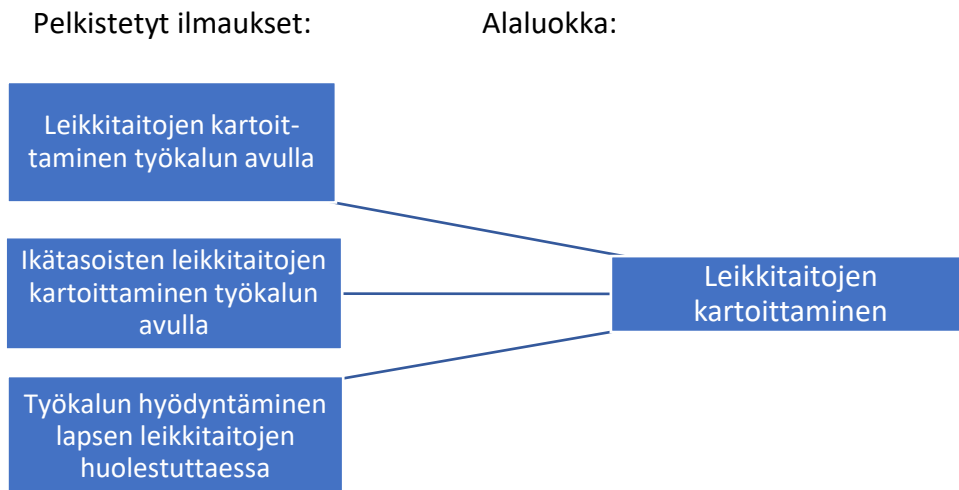
Laadullisen aineiston analyysi aloitettiin lukemalla vielä uudestaan läpi aineistoa ja tutkijoiden tekemiä havaintoja. Tämän jälkeen kaikki vastaukset tuotiin tyhjälle Word-tiedostolle, ja vastauksia alettiin pelkistämään. Aineistosta siis poistettiin epäolennaiset vastaukset, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymyksiin. Vastauksista luotiin tiiviitä yhden virkkeen ilmaisuja (Kuvio 2). Samankaltaisia vastauksia yhdistettiin ja pitkiä vastauksia pilkottiin pienempiin osiin, joten jo tässä vaiheessa pelkistettyjä ilmauksia alettiin ryhmittelemään värjäämällä samaan kategoriaan kuuluvat vastaukset tietyllä värillä.

Kuvio 2. Esimerkki aineiston pelkistämisestä

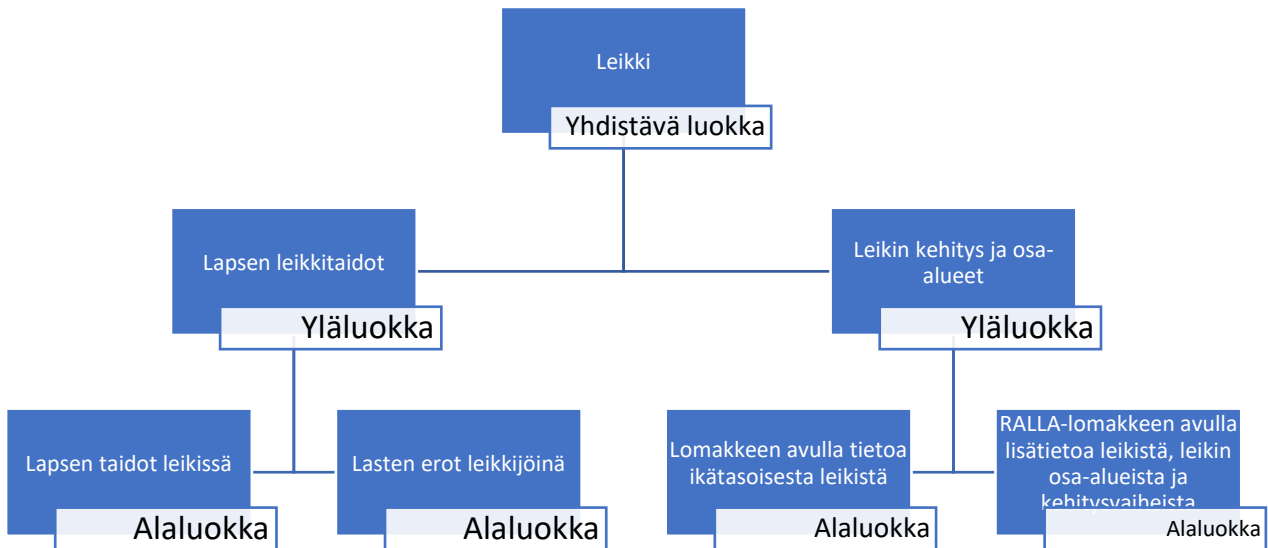
Pelkistämisen jälkeen aloitettiin aineiston analysoinnin toinen vaihe, aineiston klusterointi eli ryhmittely. Ryhmittelyn avulla muodostetaan tutkimuksen perusrakenne. Ryhmittely aloitetaan etsimällä alkuperäisilmauksista käsitteitä, jotka esimerkiksi koskevat samaa asiaa, ja jakamalla ne eri luokkiin. Luokista muodostetaan alaluokkia, jotka nimetään sen mukaan, mitä asiaa ne käsittelevät. Pienempiä asioita yhdistetään isompiin kokonaisuuksiin, joista muodostuu yläluokkia. Yläluokista muodostuu pääluokkia, jotka kuvaavat aineistosta nousevia ilmiöitä ja lopulta pääluokista muodostetaan tutkimuskysymykseen yhteydessä oleva yhdistävä luokka. Tarpeen mukaan luokkia voidaan muodostaa useampia tai jättää jäljelle ainoastaan alaluokat ja yhdistävä luokka. (mt.)

Ryhmittelyvaiheessa pelkistettyjä ilmauksia tutkittiin vielä tarkkaan ja lopulta jaettiin kahteen luokkaan, kyselylomaketta koskeviin ilmaisuihin ja muihin ilmaisuihin. Pelkistettyjä ilmauksia oli paljon, joten ne ryhmiteltiin koskemaan samaa asiaa ja näistä muodostui tutkimuksen alaluokat (Kuvio 3). Ryhmittelyä helpotti värikoodaaminen ja taulukointi. Alaluokkia muodostui useita, joten muihin kuin kyselylomaketta koskeviin ilmaisuihin muodostettiin myös yläluokkia (Kuvio 4). Luokat nimettiin niitä yhdistävin termein.

Kuvio 3. Esimerkki 1 aineiston ryhmittelystä

Kuvio 6. Esimerkki yläluokan muodostumisesta.

5 Tutkimustulokset

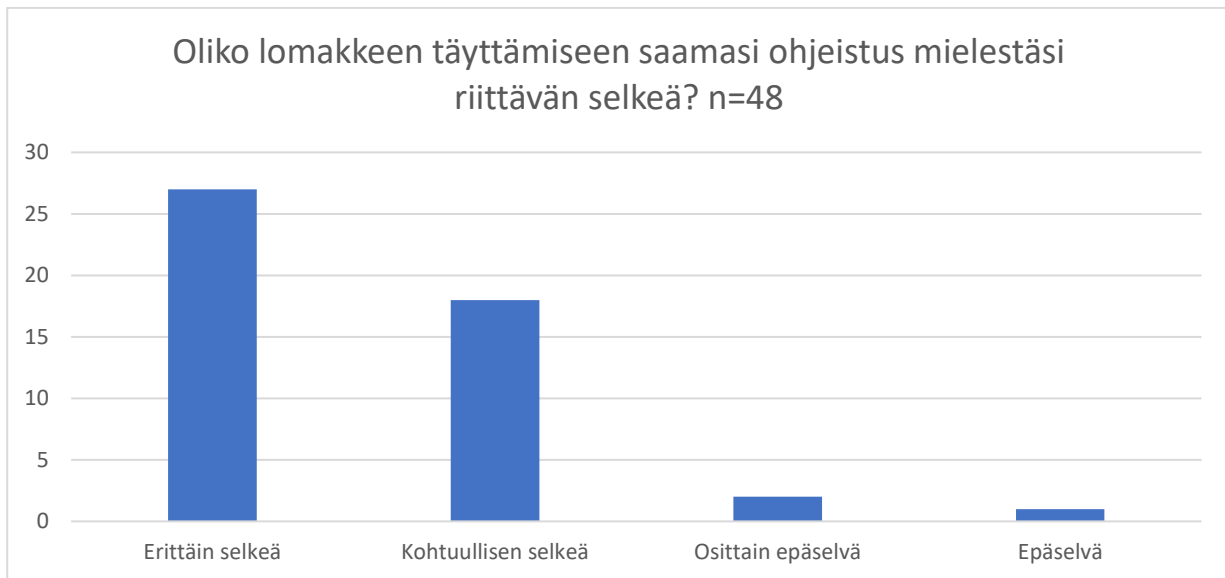
Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vastaajien kokemuksia RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun käytöstä. Vastaajia kyselyssä oli kaikkiaan 48. Tutkimustulosten esittämisessä on käytetty suoria lainauksia vastaajien kommentteista, sillä Hirsjärven ym. (2016, 232-233) mukaan ne lisäävät tutkimuksen luotettavuutta.

5.1 RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyys ja hyödyt

Vastaajien kokemuksia RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyydestä pyrittiin selvittämään lähinnä suljetuilla kysymyksillä. Yhdessä kysymyksessä vastaajan tuli valita kaikki väittämät, jotka hän koki vaikeasti ymmärrettäviksi tai vaikeasti havaittaviksi, ja perustella tekstikenttään, mistä se johtuu. Ymmärrettävyyteen liittyviä vastauksia saatiin myös kysymyksistä ”Pohdi lyhyesti, mitkä tekijät vaikuttivat eniten leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämisen onnistumiseen” sekä ”Jos sinulla on kehitysehdotuksia leikkitaitojen havainnointityökalua koskien, voit kertoa niistä alle”.

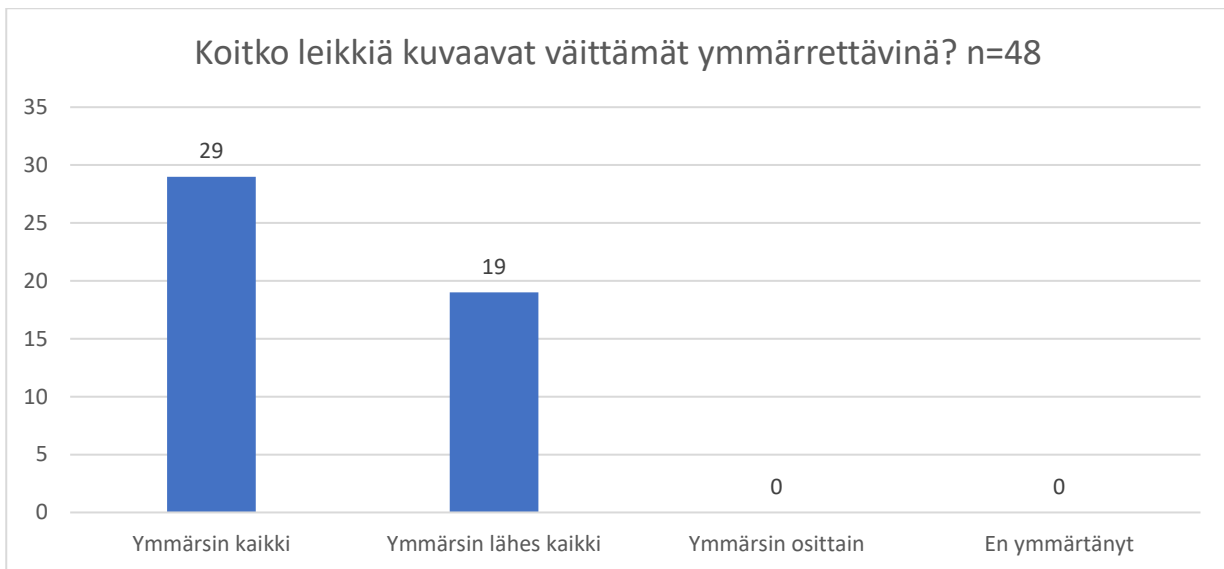
5.1.1 RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävyys

Yli puolet (27) kaikista vastaajista (48) oli sitä mieltä, että RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämiseen saatava ohjeistus oli erittäin selkeä. 18 vastasi ohjeistuksen olevan kohtuullisen selkeä. Kaksi oli sitä mieltä, että ohjeistus on osittain epäselvä ja yhden mielestä ohjeistus oli epäselvä. Kuviossa 7 havainnollistetaan vastausjakaumaa.

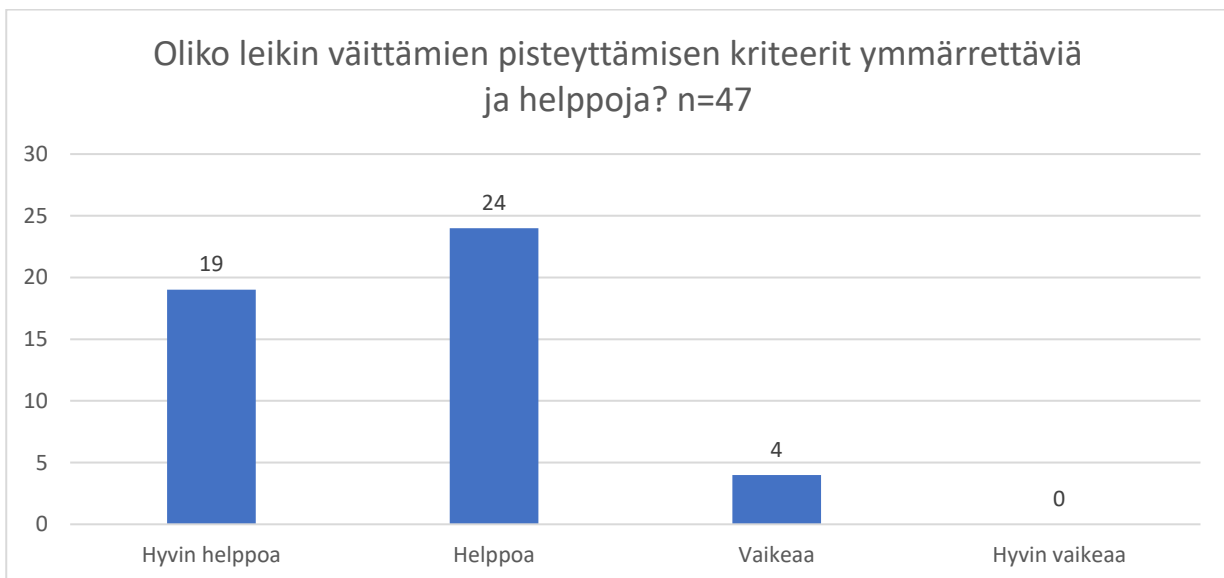
Kuvio 7. Vastaajien kokemus ohjeistuksen ymmärrettävyydestä.

Kun kysyttiin, koettiinko leikkiä kuvaavat väittämät ymmärrettävinä (Kuvio 8), 29 kertoi ymmärtäneensä kaikki väittämät ja 19 lähes kaikki väittämät. Kukaan ei kokenut leikkiä kuvaavien väittämien olleen osittain tai täysin ei-ymmärrettäviä. Kaikki vastasivat kysymykseen.

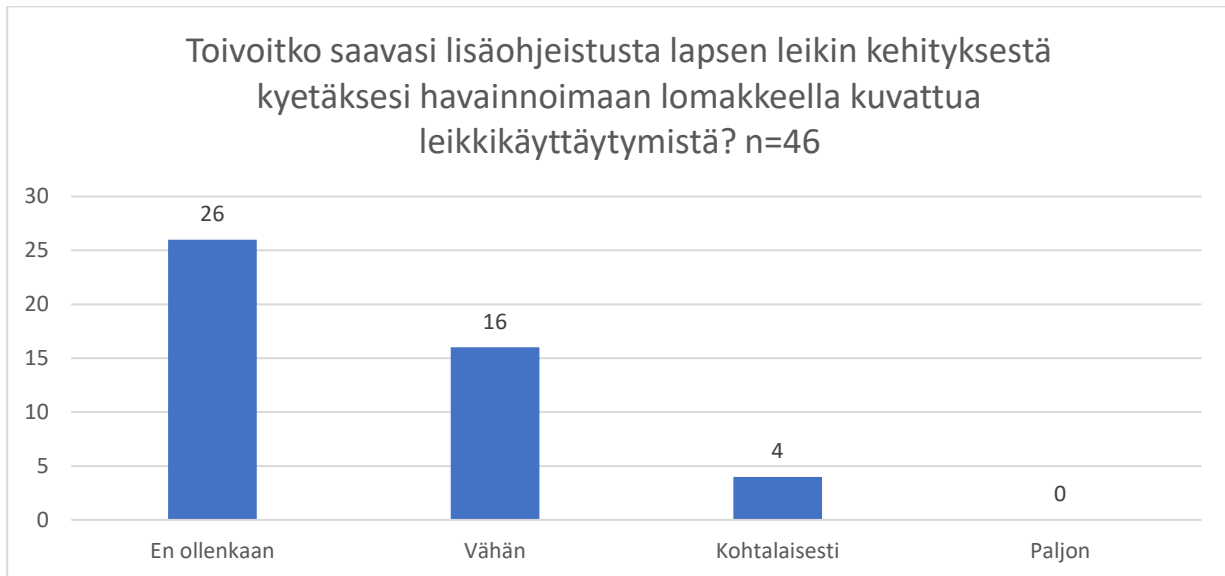
Kuvio 8. Vastaajien kokemus leikkiä kuvaavien väittämien ymmärrettävyydestä.

Vastaajista 19 vastasi pisteyttämisen kriteerien ymmärtämisen olleen hyvin helppoa, 24 mielestä se oli helppoa. Neljä vastasi, että kriteerit olivat vaikeat ymmärtää. Yksi ei vastannut kysymykseen ollenkaan. Kuviossa 9 havainnollistetaan, miten vastaukset jakautuivat.

Kuvio 9. Vastaajien kokemus väittämien pisteyttämisestä.

46:sta vastaajasta 26 koki, että RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulla kuvattun leikkikäyttäytymisen havainnointi ei olisi tarvinnut lisäohjeistusta. 16 vastasi, että lisäohjeistusta olisi voinut olla vähän, neljä toivoi lisäohjeistusta kohtalaisesti. Kukaan ei vastannut tarvitsevansa paljon lisäohjeistusta voidakseen havainnoida RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulla kuvattua leikkikäyttäytymistä. Kuvio 10 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

Kuvio 10. Vastaajien kokemus lisäohjeistuksen tarpeellisuudesta.

Avoimissa kysymyksissä monet vastaajat kertoivat selkeiden, lyhyiden ja ymmärrettävien kysymysten auttavan RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämisen onnistumisessa. Konkreettiset esimerkit leikkitoiminnoista edesauttoivat täyttämistä, mutta moni olisi kaivannut lisää havainnollisuutta.

”Esimerkit auttavat hyvin ymmärtämään, mitä väittämällä tarkoitetaan, niitä olisi hyvä olla joka väittämässä.”

”Lisäksi joihinkin taitavampia leikkitaitoja mittaaviin kysymyksiin olisi saattanut olla hyödyllistä kuvailla toimintaa eri ikäisten lasten kohdalla.”

Moni vastaaja kiinnitti huomiota tekstin määrään. Teoreettiset osuudet koettiin liian pitkiksi ja syvällisiksi. RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun teksteihin kaivattiin tiivistystä ja helppolukuisuutta. Vaikka tekstiä kerrottiin olevan liikaa, joidenkin käsitteiden määrittely oli vähäistä ja osalle jäi epäselväksi, mitä tietyillä leikkitaitoja kuvaavilla sanoilla tarkoitettiin.

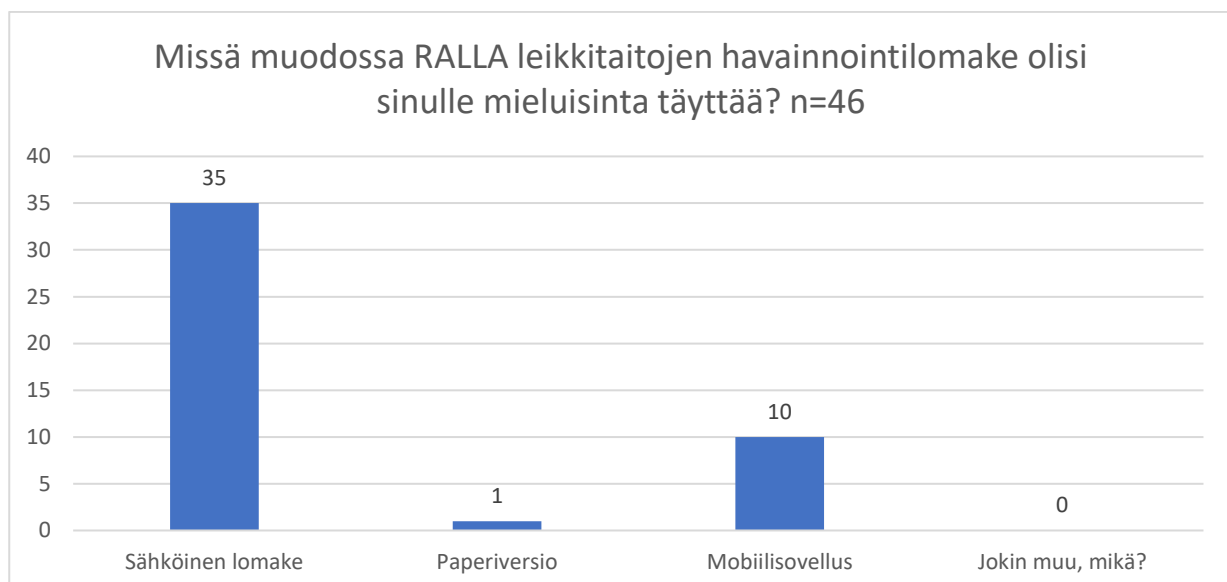
”Tekstin määrää olisi hyvä saada vähennettyä. Alustustekstit kysymyksiin olivat liian pitkät.”

”Pätevyyden tunne, mikä se on?”

”Jäi vähän epäselväksi, mitä tällä kiusoittelemisella tarkoitetaan.”

5.1.2 RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämismuoto

Kun kysyttiin, missä muodossa RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu olisi mieluisinta täyttää (Kuvio 11), suurin osa (35) kaikista vastaajista (46) oli sitä mieltä, että se olisi mieluisinta täyttää sähköisenä lomakkeena. Vastaajista 10 koki, että lomake toimisi parhaiten mobiilisovelluksena, yhden mielestä paperiversio lomakkeesta olisi paras.

Kuvio 11. Vastaajien kokemus lomakkeen täyttämismuodosta.

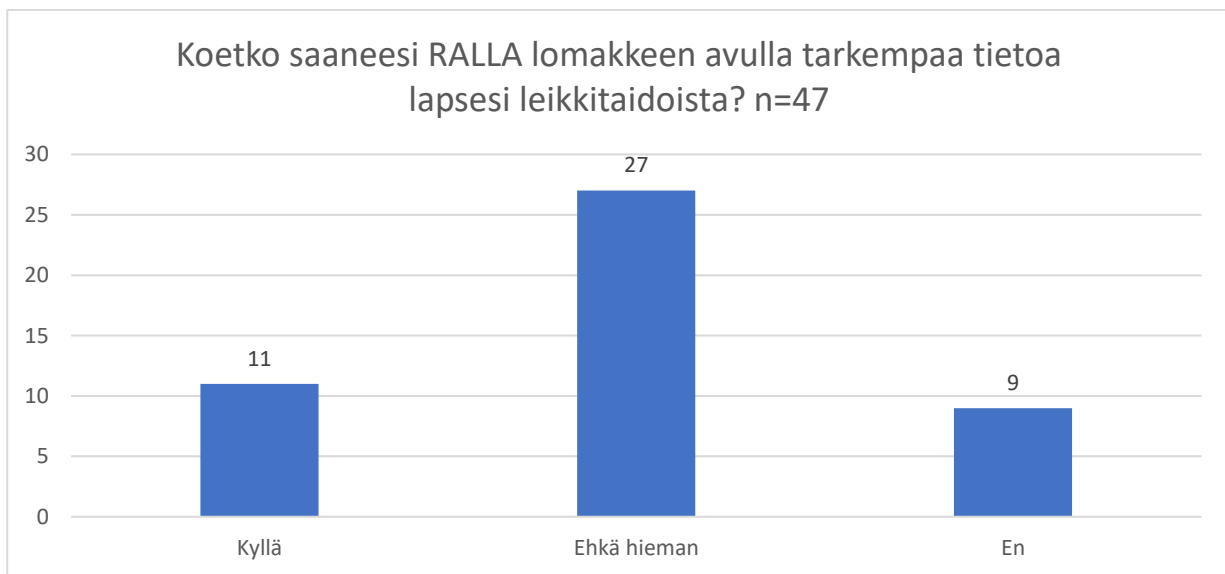
Sähköistä kyselylomaketta pidettiin pääsääntöisesti helppona ja vaivattomana vaihtoehtona. Useampi vastaaja kuitenkin ajatteli, että vastaamiseen kuluva aika saisi olla lyhyempi.

”Helposti saatavilla oleva lomake. Mahdollisuus tallentaa ja jatkaa myöhemmin.”

”Lyhyempi kyselyn täyttämisen kesto madaltaisi kynnystä vastata.”

5.2 Leikki ja leikin havainnointi

Kyselylomakkeeseen vastanneista 11 koki saaneensa RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun avulla uutta tietoa lapsensa leikkitaidoista. 27 koki saaneensa hieman uutta tietoa ja yhdeksän koki, ettei saanut lainkaan uutta tietoa lapsensa leikkitaidoista. Vastauksia oli yhteensä 47. Kuviossa 12 näkyy vastausten jakautuminen.

Kuvio 12. Vastaajien kokemus tiedon määrästä koskien leikkitaitoja.

Avoimien kysymysten avulla saatiin tietoa siitä, millaista uutta tietoa vanhemmat kokivat saaneensa RALLA leikkitaitojen havainnointityökalusta. Lisäksi vanhemmat vertailivat omien lastensa leikkitaitoja ja huomasivat lasten erot leikkijöinä.

”Lapsi on kehittynyt paljon leikkijänä ja leikkii nykyään paljon ja monipuolisesti.”

”Omien lasten leikkitaidoissa on paljon eroja.”

Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat saivat lapsensa leikkitaitojen lisäksi uutta tietoa ikätasoisesta leikistä, leikin osa-alueista sekä leikin kehitysvaiheista.

”Ymmärrän nyt, mitä eri asiat leikissä tarkoittavat lapsen kehityksen kannalta.”

”Leikki vaatii paljon taitoja.”

”Kiinnitän jatkossa enemmän huomiota leikin osa-alueisiin.”

Vanhemmat kokivat, että aiempi kokemus lapsensa leikin havainnoinnista auttoi havainnoinnissa ja vastaavasti kokemattomuus koettiin haasteena. Myös omalla osaamisella koettiin olevan positiivista vaikutusta RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämiseen sekä leikkitaitojen ymmärtämiseen.

”Perheen ainoan lapsen kaverileikkitaitojen arvioiminen on vanhempana haastavaa, koska suurin osa kaverileikistä tapahtuu hoitopaikassa.”

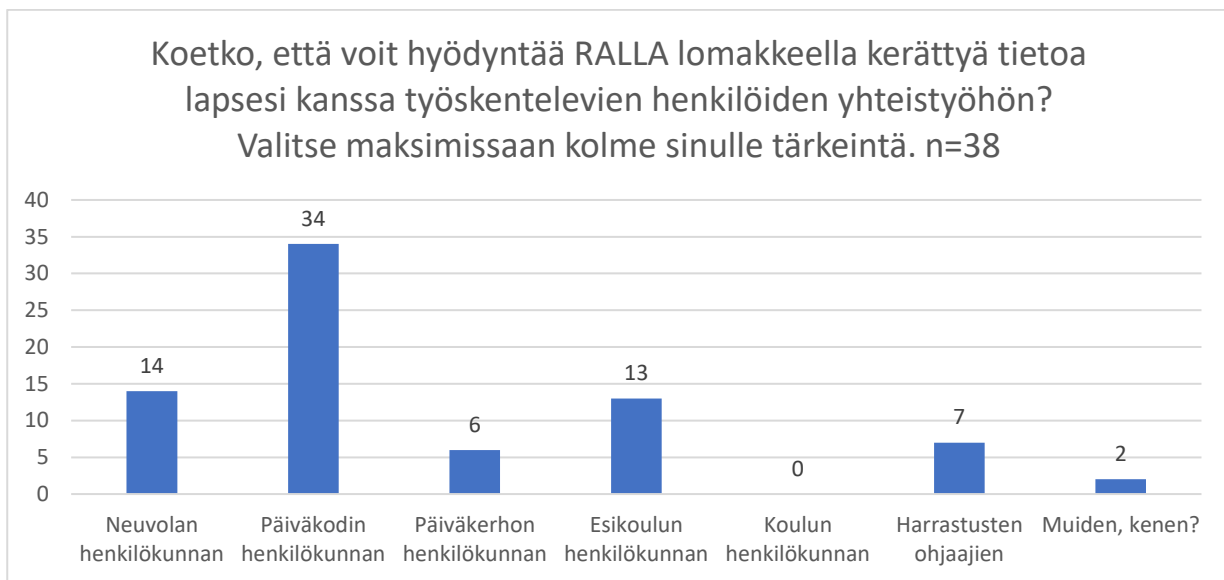
”Se kuinka paljon leikkiä on oikeasti havainnoinut. Osalla vanhemmista voi olla aika vähäistäkin.”

”Omasta koulutuksesta oli hyötyä, ymmärsin hyvin kriteerit yms., mutta haastavampaa se olisi eri koulutuksella tai ei millään koulutuksella.”

”Leikkitaitoihin liittyvät asiat ovat itselleni oman työn kautta tuttuja, siksi lomake oli helppo täyttää.”

5.3 Huoltajan, neuvolan ja varhaiskasvatuksen välinen yhteistyö

Kyselylomakkeeseen vastanneista vanhemmista 34 koki voivansa hyödyntää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulla kerättyä tietoa päiväkodin henkilökunnan kanssa. Vastaajista 14 voisi hyödyntää tietoa neuvolan henkilökunnan kanssa ja 13 esikoulun henkilökunnan kanssa. Seitsemän vastaajaa voisi hyödyntää työkalulta kerättyä tietoa harrastusten ohjaajien kanssa ja kuusi päiväkerhon henkilökunnan kanssa. Kaksi vastaajista vastasi voivansa hyödyntää työkalulta saatua tietoa muiden, kuin edellä mainittujen kanssa. Toinen heistä voisi hyödyntää tietoa terapeutin kanssa ja toinen isovanhempien kanssa. Kukaan vastaajista ei hyödyntäisi tietoa koulun henkilökunnan kanssa. Vastaajia oli 38. Kuvio 13 havainnollistaa vastausten jakaumaa.

Kuvio 13. Vastaajien kokemus tietojen hyödyntämisessä eri yhteistyötahojen kanssa.

Avoimien kysymysten kautta saatiin tietoa siitä, miten vastaajat hyödyntäisivät RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua lapsensa oppimisen ja kehityksen tukemisessa. Esiin nousi lapsen leikkitaitojen kartoittaminen.

”Jos epäilystä ovatko lapsen leikkitaidot iänmukaiset, lomake voisi auttaa kartoittamaan sitä. Tulosten pohtimista tulisi kuitenkin analysoida yhdessä esim. neuvolan tai päiväkodin kanssa.”

”Lomakkeesta lapsen vanhemmat voivat katsoa mitä leikkitaitoja olisi hyvä vielä harjoittaa.”

Vanhemmat hyödyntäisivät RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua keskustelun tukena neuvolan ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden kanssa sekä varhaiskasvatussuunnitelman täyttämässä.

”Keskustelisin päiväkodin henkilökunnan kanssa, käyttäytyykö lapsi samalla tavoin päiväkodissa kuin kotona, ja ovatko he huomanneet samoja piirteitä kuin minä vanhempana. Neuvolan kanssa keskustelisin mahdollisesti esiin tulevista lapseni piirteistä, jos minulla esiintyisi huolta jostakin.”

”Voisi hyvin yhdistää esimerkiksi päiväkodin vasu-keskusteluihin.”

RALLA leikkitaitojen havainnointityökalusta saatujen tietojen avulla vanhempien olisi helppo tukea lasta haastavampien leikkitaitojen kohdalla ja antaa positiivista palautetta onnistumisissa.

”Uusien taitojen oppimiseen, niin että aikuinen voisi paremmin huomioida haasteet ja antaa hyvää palautetta onnistumisista ja toisaalta tuoda uutta näkökulmaa leikkeihin.”

”Tietoisuus leikistä ja leikkitaidoista lisää mahdollisuutta tukea leikkiä paremmin.”

6 Pohdinta

6.1 Johtopäätökset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tietoa vanhempien kokemuksista koskien RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun käyttämistä. Opinnäytetyössä pyrittiin vastaamaan tutkimuskysymyksiin ”Kokevatko vanhemmat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävänä?” ja ”Miten vanhemmat voivat hyödyntää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulta saatuja tietoja?”. Lisäksi toivottiin, että vanhemmat saisivat kyselylomakkeelta uudenlaista tietoa lapsensa leikistä perehtymällä tarkemmin lapsensa leikkitaitoihin.

6.1.1 RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ominaisuudet

Kyselyä tehdessä tulisi miettiä kysymysten helppolukuisuutta, selkeyttä ja sanavalintoja (Dillman ym. 2014, 107, 118). Suurin osa vastaajista koki, että RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ohjeistus oli tarpeeksi selkeä ja ymmärrettävä. Myös pisteyttämisen kriteerit koettiin pääsääntöisesti ymmärrettäviksi, vaikka muutaman mielestä kriteerit olivat vaikeat ymmärtää. Näiden vastausten perusteella voidaan olettaa, että RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ohjeistus, joka on otettu RALLA manuaalista (Lautamo & Laaksonen 2018), on riittävä vanhemmille suunnattuna.

Kaikki vastaajat ymmärsivät leikkiä kuvaavat väittämät kokonaan tai lähes kokonaan. Moni kuitenkin kaipasi väittämille lisää havainnollisuutta ja konkreettisia esimerkkejä eri leikkitoiminnoista. Esimerkit auttavat vastaajaa käsittämään, mitä kysymyksellä tarkoitetaan (mts. 2014, 109.), joten jokaiseen RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun väittämään olisi tarpeellista lisätä käytännön esimerkkejä leikkitoiminnoista. Vaikka suurin osa vastaajista koki, ettei kuvatus leikkikäyttäytymisen havainnointi olisi tarvinnut lisäohjeistusta, voisi käytännön esimerkkejä lisäämällä varmistaa sen, että mahdollisimman moni täyttäjäksi kokisi leikin havainnoinnin helpommaksi. Konkreettiset esimerkit mahdollistavat myös sen, että kaikki käsitteet ymmärretään oikealla tavalla.

Kyselyn ja kysymysten pituuteen tulee kiinnittää huomiota kyselylomakkeen luomisvaiheessa (Heikkilä 2010, 57). Moni vastaaja kiinnitti huomiota RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun teoriaosuuksiin leikin eri osa-alueista. Teoreettisiin osuuksiin kaivattiin tiivistystä, sillä ne olivat liian pitkiä ja syväisiä. Teoreettiset osuudet ovat suoraan RALLA manuaalista (Lautamo & Laaksonen 2018), mutta ne eivät ole suoraan osana ammattilaisten käyttämää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua. Ammattilaisilla on kuitenkin käytössään RALLA manuaali, josta he löytävät leikin osa-alueiden ja leikkitekoja kuvaavien osoittimien tarkemmat selitykset. Teoreettisia osuuksia tulisi tiivistää, jotta vanhemmat saisivat kaiken täyttämiseen tarvittavan tiedon mahdollisimman vaivattomasti.

RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu koettiin mieluisimmaksi täyttää sähköisenä lomakkeena. Kun vastaajilta kysyttiin, mitkä tekijät vaikuttivat kyselyn täyttämisen onnistumiseen, nousi monesti esille vastaajan oma vireystila ja keskittymiskyky sekä sopiva ajankohta. Itsenäisesti täytettävä kyselylomake mahdollistaa sen, että vastaaja voi täyttää kyselyn silloin, kun se parhaiten sopii

(Andres 2012). Joidenkin vastaajien mielestä RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulle voisi olla oma mobiilisovelluksensa. Mobiilisovellus voisi mahdollistaa sen, että vanhemmat saisivat yhteenvedon lapsensa leikkitaidoista ikätasoon verrattuna. Sekä Kataisen ja Turpeisen (2017) että Hakulisen ja Kiviniemen (2017) opinnäytetöissä tutkittiin varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia RALLA-arviointimenetelmästä. Varhaiskasvatuksen työntekijät kokivat sähköisen sovelluksen luotettavaksi ja helppokäyttöiseksi, sillä yhteenvedo leikkitaidoista oli saatavilla heti arvioinnin tehtyä (Katainen & Turpeinen 2017, 38; Hakulinen & Kiviniemi 2017, 26).

6.1.2 RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun hyödyntäminen

Tutkimustulosten perusteella lähes kaikki vastaajat kokivat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun hyödylliseksi. Yli puolet vastaajista voisivat hyödyntää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua päiväkodin henkilökunnan kanssa. Päiväkodin henkilökunta tekee jatkuvaa leikin havainnointia lapsista, joten heillä on tieto siitä, minkälaiset lapsen leikkitaidot ovat päiväkodissa (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 39). Kuitenkin kotona tapahtuva leikki jää kokonaan päiväkodin henkilökunnan havainnoinnin ulkopuolelle. Vanhempien havainnoinnin avulla saadaan kokonaisvaltaisempi käsitys lapsen leikkitaidoista, kun havainnointi kattaa sekä kodin että päiväkodin.

Kun vanhemmat havainnoivat lapsensa leikkitaitoja ja jakavat havainnoinnista saatua tietoa varhaiskasvatuksen ammattilaisille, yhteistoimijuus toteutuu (Lattunen 2018, 39). Käyttämällä samaa lomaketta lapsen leikkitaitojen havainnointiin, vanhemmilla ja ammattilaisilla on myös ”yhteinen kieli” käytössään. Katainen ja Turpeinen (2017, 29) nostivat opinnäytetyössään esiin ”yhteisen kielen” tärkeyden. Kun kaikki arvioivat lasta samojen käsitteiden ja ilmiöiden kautta, he myös ymmärsivät asiat samalla tavalla (mts., 29). Tiedon jakaminen lapsen kehityksestä on Juusolan (2011, 327) mukaan lapsen sosiaalisen kehityksen tukemista kodin ja päiväkodin välillä.

Useat vastaajat hyödyntäisivät RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman täyttämässä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa täytettäessä keskustellaan muun muassa lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista. Suunnitelmaa tehdessä on otettava huomioon lapsen toiveet ja huoltajan näkemykset lapsen kehityksestä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, 5-7.) Leikin havainnointi on tärkeää, sillä ennen havainnointia päiväkodin henkilökunnan ja

vanhempien oletukset lapsen leikkitaidoista voivat olla erilaiset kuin lapsen todelliset taidot (Aaltonen ym. 2008, 44–45).

Vastauksista kävi ilmi, että havainnoimalla lapsensa leikkiä vanhemmat pääsivät itse näkemään, millaiset lapsen leikkitaidot ovat ja voivat näin ollen tuoda tarkemmin esiin lapsensa haasteita ja vahvuuksia keskustelussa päiväkodin henkilökunnan kanssa. Vastauksien perusteella vanhemmat osaavat havainnoinnin jälkeen kysyä tarkemmin päiväkodin henkilökunnalta lapsen leikkitaidoista, jos jokin osa-alue lapsen leikissä huolettaa. Vastaavasti niiden lasten vanhemmat, jotka eivät ole päiväkodissa, voisivat hyödyntää RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulta saatua tietoa päiväkerhon tai esikoulun henkilökunnan kanssa. Lisäksi vastaajat kokivat voivansa hyödyntää tietoa neuvolan henkilökunnan kanssa. Neuvola tukee ja seuraa lapsen kehitystä usealla eri osa-alueella terveystarkastuksien kautta (L 30.12.2010/1326).

RALLA leikkitaitojen havainnointityökalulta nousevat esiin sekä lapsen haasteet että vahvuudet (Lautamo & Laaksonen 2018, 14). Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat voisivat haasteiden tukemisen lisäksi kehua lastaan onnistumisissa ja tukea lapsen kehitystä positiivisen palautteen avulla. Kuten Laaksonen ja Lautamo (2018, 14) ovat todenneet, lapsen vahvuudet tiedostamalla on helpompaa pohtia, kuinka haasteita voidaan ratkaista. Myös Katainen ja Turpeinen (2017, 43) saivat opinnäytetyössään samansuuntaista tietoa.

Tulosten perusteella useampi vastaaja hyödyntäisi vastauksista saatua tietoa myös kotonaan. Vanhemmat voisivat luoda lapsilleen leikkitilanteita, joissa lapsi joutuu haastamaan itseään tai vanhemmat voisivat haastaa lastaan osallistumaan toisten lasten kehittämiin leikkeihin. Aaltosen mukaan lapselle kannattaakin luoda kehitystä tukevia tilanteita arkeen, joiden avulla lapsi voi kehittyä ja oppia. (Aaltonen ym. 2008, 44-45).

Opinnäytetyön tekijöiden toiveena oli tutkimuskysymysten selvittämisen lisäksi, että vanhemmat saisivat kyselylomakkeelta uudenlaista tietoa lapsensa leikistä perehtymällä tarkemmin lapsensa leikkitaitoihin. RALLA leikkitaitojen havainnointityökalussa on avattu leikin käsitteet, joiden avulla vanhemmat arvioivat omaa lastaan. Katainen ja Turpeinen (2017, 41) saivat opinnäytetyössään vanhemmilta tietoa, jonka mukaan näiden käsitteiden avulla lapsen leikkitaitojen ymmärtäminen

oli selkeää. Lähes kaikki vastaajat kokivat myös tässä opinnäytetyössä saaneensa vähintäänkin hie-
man uutta tietoa lapsensa leikkitaidoista. Lisäksi vanhemmat saivat uutta tietoa leikistä, leikin osa-
alueista sekä leikin kehitysvaiheista. Vastauksista kävi ilmi, että useat vanhemmat oivalsivat lap-
sensa olevan melko taitavia leikkijöitä ja huomasivat, miten omanlaisiaan lapset ovat leikkijöinä.

Vastauksien perusteella aiempi kokemus leikin havainnoinnista tai tietämys leikkitaidoista koettiin
hyödylliseksi ja vastaavasti kokemattomuus koettiin haasteena. Amemori ja Kärkkäinen (2013, 33–
36) nostavat opinnäytetyössään esiin, että perehtyneisyys leikin havainnointiin ja arviointiin hel-
pottavat havainnointia. Myös Kataisen ja Turpeisen (2017, 43) opinnäytetyössä todettiin, että
RALLA leikki- ja kaveritaitojen havainnointilomake oli helpompi täyttää, kun siitä oli aiempaa koke-
musta. RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu onkin suunniteltu ammattilaisille (Lautamo 2012,
60–61), joten vanhempien haasteet havainnoinnissa olivat odotettavissa.

6.1.3 Yhteenveto johtopäätöksistä

Kyselylomakkeella kerätyillä vastauksilla oli yhteneväinen linja. Tämä tutkimus osoittaa, että vas-
taajat kokevat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun ymmärrettävänä, mutta pienillä tekstin
määrään, käsitteiden määrittelyyn ja konkretiaan liittyvillä muutoksilla ymmärrettävyys voisi li-
sääntyä. Tutkimuksen perusteella vastaajat kokivat RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun hyö-
dylliseksi ja nostivat esiin useita tilanteita, joissa saatua tietoa voisi hyödyntää. Yleisimmin van-
hemmat hyödyntäisivät työkalua varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa, mutta myös tukisivat
itse lapsensa kehitystä omien taitojensa mukaan. Vanhemmat saivat RALLA leikkitaitojen havain-
nointityökalun kautta uutta tietoa lapsensa leikkitaidoista.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä pidettiin mielessä, mitä hyvä tieteellinen käytäntö sisältää (Tutkimuseet-
tinen neuvottelukunta 2012, 6). Opinnäytetyö on suunniteltu, toteutettu ja raportoitu yksityiskoh-
teisesti. Tämä on toteutettu muun muassa käyttämällä eettisesti kestäviä tiedonhankintakeinoja,
kuten esimerkiksi merkitsemällä lainatun tiedon yhteyteen oikeanlaiset lähdemerkinnät. Lisäksi
käytettiin eettisesti kestäväää tutkimusmenetelmää, joka on avattu laajasti tässä opinnäytetyössä.
Kyselylomakkeella saatu tieto on kerätty, säilytetty ja tutkittu mahdollisimman huolellisesti ja re-
hellisesti. Myös tutkimuksen tulokset on pyritty esittämään totuudenmukaisina ja läpinäkyvinä.

Totuudenmukaisuutta ja läpinäkyvyyttä lisäävät muun muassa opinnäytetyössä käytetyt suorat lainaukset vastauksista sekä esimerkit analysoinnissa. Epärehellisyyttä on pyritty välttämään muun muassa tuomalla julki opinnäytetyön teossa ilmenneet puutteet. Edellä mainittujen seikkojen huomioiminen lisää tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2016, 232).

Opinnäytetyön aineistoa kerätessä, säilytettäessä sekä tutkiessa pyrittiin kunnioittamaan vastaajien ihmisarvoa hyvän tieteellisen käytännön mukaan (mts., 25). Tutkimukseen osallistuvilla kerrottiin saatekirjeessä (Liite 3) opinnäytetyön tavoite ja pääaiheet, jotta jokaisella vastaajalla oli tiedossa, mitä varten kysely tehtiin. Osallistujia informoitiin siitä, mihin tuloksia käytetään opinnäytetyöprosessissa, kuten Kuula (2015) neuvoo teoksessaan. Kyselyyn vastattiin anonyymisti ja se oli vapaaehtoinen, joten jokaisella vastaajalla oli mahdollisuus pohtia haluaan osallistua kyselyn täyttämiseen. Kuulan (mt.) mukaan vastaajan on tärkeää tietää, kauanko tutkimukseen osallistuminen kestää. Esitestauksen ansiosta vastaajille voitiin antaa mahdollisimman tarkka arvio kyselyn vastaamiseen kuluvasta ajasta.

Opinnäytetyön tekijät pyrkivät lisäämään opinnäytetyön luotettavuutta olemalla lähdekriittisiä haikissaan tietoa opinnäytetyöhön sekä tutkimuksen monimenetelmällisyydellä. Hirsjärven ym. (2016, 113) mukaan lähteen luotettavuutta lisäävät muun muassa kirjottajan tunnettavuus, lähteen ikä ja uskottavuus sekä puolueettomuus. Opinnäytetyöhön valittu tieto oli pääsääntöisesti ajantasaista, yleisesti tunnettua tutkimuskirjallisuutta, joiden kirjoittajat olivat ammatillisesti päteviä kirjailijoita tai asiantuntijoita. Opinnäytetyössä on kuitenkin käytetty lähteinä myös muita opinnäytetöitä, joissa on käsitelty RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua, sillä niistä saatiin opinnäytetyöhön lisää merkittävää tietoa. Opinnäytetyön toteuttamisessa käytettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusta, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta (mts., 232-233). Tulosten analysointi ja tulkitseminen toteutettiin opinnäytetyön tekijöiden yhteistyössä, sillä Hirsjärven ym. (mts., 233) mukaan useamman tutkijan osallistuminen analysointiin lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimuksen luotettavuutta laskee tutkijoiden kokemattomuus tutkimuksen tekijänä sekä se, että kyselylomakkeen pystyi täyttämään kuka tahansa linkin saanut. Kyselylomaketta jaettiin useissa sosiaalisen median kanavissa sekä opinnäytetyön tekijöiden lähipiirissä, joten varmuutta siitä, että

kaikki kyselyyn vastanneet olisivat olleet 3-6-vuotiaiden lasten vanhempia, ei ole. Kenenkään vastaajan vastaukset eivät kuitenkaan olleet huolimattomasti täytettyjä, vaikka jokaiseen kysymykseen ei vastattukaan, joten kyselyyn saatiin reilusti tietoa antavia vastauksia.

6.3 Tutkimusprosessin tarkastelu ja jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, kokevatko vanhemmat RALLA leikkiäytöjen havainnointityökalun ymmärrettävänä sekä miten vanhemmat voivat hyödyntää RALLA leikkiäytöjen havainnointityökalulta saatuja tietoja. Opinnäytetyöprosessi aloitettiin perehtymällä RALLA manuaaliin sekä ammattilaisille suunnattuun RALLA leikkiäytöjen havainnointityökaluun. Tämän jälkeen tutustuttiin kyselylomakkeen luomiseen ja muodostettiin kyselylomake (Liite 1 & Liite 2) sekä kyselylomakkeen saatekirje (Liite 3). Kyselyä esiteltiin ja muokattiin esitelaussa saadun palautteen avulla. Lopulta saatiin valmiiksi lopullinen kyselylomake, jota lähdettiin jakamaan 3-6-vuotiaiden lasten vanhemmille. Syksyn aikana kerättyjä vastauksia lähdettiin analysoimaan vuoden alusta.

Tämän opinnäytetyön perusteella RALLA leikkiäytöjen havainnointimenetelmä sopii vanhemmille suunnatuksi havainnointimenetelmäksi pienien muutosten jälkeen. Vanhemmat kokivat, että RALLA leikkiäytöjen havainnointimenetelmä on hyödyllinen ja siitä saatua tietoa voisi hyödyntää useissa eri tilanteissa. Pääsääntöisesti vanhemmat hyödyntäisivät työkalua varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa tai tukisivat itse lapsensa kehitystä arjessa omien taitojensa mukaan. Toive opinnäytetyöprosessin alussa oli, että kyselylomaketta täyttäessään vastaajat, eli vanhemmat, saivat edes hieman uutta tietoa leikistä ja oman lapsensa leikkiäytöistä. Tämän koetaan toteutuneen, sillä monet vanhemmat kertoivat jo pelkästään vastausten miettimisen haastavan ajattelemaan lapsen leikkiä tarkemmin. Monet vastaajat kertoivat saaneensa leikistä sellaista uutta tietoa, jota ei muuten tulisi edes ajatelleeksi.

Suurimpina onnistumisina tässä opinnäytetyössä olivat kyselylomakkeen kattava esitelaus sekä kyselyn suuri vastaajamäärä. Kyselylomakkeelle saatiin neljä esitelaajaa, joiden palautteen pohjalta saatiin alustavaa tietoa RALLA leikkiäytöjen havainnointityökalun selkeydestä ja toimivuudesta. Lopullinen vastaajamäärä koko kyselylomakkeella oli 48, mikä on hyvä määrä opinnäytetyö-

hön. Lisäksi parityöskentely koettiin toimineen hyvin koko opinnäytetyöprosessin ajan, sillä kumpikin tekijä toi työhön omaa perspektiiviään. Yhteistyön merkitys korostui etenkin haastavissa tilanteissa.

Suurimpana haasteena opinnäytetyöprosessissa koettiin aikaisemman tutkimustiedon löytäminen ja kyselylomakkeen muodostaminen. Aiempaa tutkimustietoa samankaltaisesta tilanteesta, jossa vanhemmat olisivat havainnoineet omaa lastaan ammattilaisille suunnatun menetelmän avulla, ei löytynyt lainkaan. Opinnäytetyöprosessin aikana huomattiin, ettei kyselylomakkeen tekeminen ollutkaan niin yksinkertaista ja helppoa kuin voisi olettaa, sillä kysymysten tulee olla juuri oikeanlaisia, jotta vastaajat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla kuin tutkija. Haasteena olikin muodostaa kysymyksiä, jotka eivät vaadi tarkennusta, sillä vastaajat täyttivät kyselylomakkeet itsenäisesti. Kyselylomakkeen itsenäisen täytön vuoksi ei myöskään saada koskaan tietää, olivatko kaikki vastaajat todella 3-6-vuotiaiden lasten vanhempia, sillä kyselylomakkeen pystyi täyttämään kaikki, joilla oli linkki kyselylomakkeelle.

Jälkikäteen ajateltuna kyselylomakkeen muodostamiseen olisi voitu käyttää enemmän aikaa opinnäytetyöprosessin alussa. Tutustuminen erilaisiin kyselylomakkeisiin ja Webropol-kyselyn ominaisuuksiin olisi voinut olla tarkempaa alusta asti. Esimerkiksi vastaamispakko laitettiin jokaiseen kysymykseen vasta, kun vastauksia oli kerätty jo jonkin verran, ja huomattiin, etteivät kaikki vastaajat huomioineet kaikkia kysymyksiä. Vaikka kyselylomakkeen muodostamiseen olisi voitu käyttää enemmän aikaa, koettiin kysymykset kuitenkin hyvinä. Vastaajat ymmärsivät kysymykset halutulla tavalla ja vastaukset olivat sen mukaisia. Kyselylomakkeen ensimmäisen osan pituudesta saatiin palautetta, minkä vuoksi mietittiin, olisiko kyselylomakkeen toiseen osaan saatu vieläkin kattavampia vastauksia, jos ensimmäinen osa olisi ollut jollain tapaa lyhennetty jo tässä vaiheessa.

Opinnäytetyön kyselylomakkeella saatiin paljon merkittävää tietoa vastaajien kokemuksista RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun käytöstä. Jotta vanhemmille suunnattua leikkitaitojen havainnointityökalua olisi kannattavaa lähteä toteuttamaan, tulisi vanhempien havainnoinneista saatuja tuloksia verrata ammattilaisten saamiin tuloksiin ja tutkia, ovatko tulokset samansuuntaisia. Lisäksi olisi kiinnostavaa tutkia, pystyvätkö vanhemmat olemaan riittävän objektiivisia täyttäessään RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua omasta lapsestaan. Näiden jatkotutkimusaiheiden lisäksi olisi

mielenkiintoista tutkia, kuinka RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu toimisi apuna varhaiskasvatussuunnitelman täyttämässä, sillä tämä nousi esiin useamman vastaajan vastauksissa.

Aiheena vanhempien kokemukset RALLA leikkitaitojen havainnointityökalusta oli erittäin mielenkiintoinen ja opettava. Opinnäytetyöstä saatiin autenttista palautetta vanhemmilta itse havainnointityökalun käyttämisestä, mutta myös kokemuksista havainnoijina ja leikin tarkkailijoina. Oli palkitsevaa huomata, kuinka moni vanhempi sai RALLA leikkitaitojen havainnointityökalun kautta lisätietoa leikistä sekä oman lapsensa leikkitaidoista ja innostui tarkkailemaan leikkiä uudestaan. Opinnäytetyöprosessin kautta saatiin paljon uutta tietoa tutkimusprosessista sekä opinnäytetyön viitekehyksessä avatuista käsitteistä. Tämän kokemuksen kautta tekijät saivat valtavasti merkittävää tietoa tulevaisuuden työhön kuntoutuksen ammattilaisina.

Lähteet

Aaltonen, R. Lehtinen, T. Leppänen, K. Peltonen, T. Tarvo, M. Tuunainen, P. & Viherä-Toivonen, A. 2008. Havainnointi ja pedagoginen tuki 3-5-vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksessa. Oppaita ja työkirjoja. Viitattu 22.9.2020. [http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa 2008.pdf](http://www.socca.fi/files/486/Havainnointi_pedagoginen_tuki_varhaiskasvatuksessa_2008.pdf).

Alasuutari, P. 2012. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino. Viitattu 1.2.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Amemori, E. & Kärkkäinen, T. 2013. Erityisen tuen tarpeessa olevien lasten leikkitaitojen arviointi. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. [https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58810/amemori erika karkkainen tanja.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/58810/amemori_erika_karkkainen_tanja.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Andres, L. 2012. Designing & Doing Survey Research. London: SAGE.

Dillman, D. A., Smyth, J. D. & Christian, L. M. 2014. Internet, Phone, Mail, and Mixed-Mode Surveys: The Tailored Design Method. 4. uud. P. New Jersey: John Wiley & Sons. Viitattu 19.1.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Hakulinen, H. & Kiviniemi, K-M. 2017. RALLA:n viemää: Varhaiskasvattajien kokemuksia arviointimenetelmän hyödyistä ja sen sähköisen sovelluksen käytettävyydestä.

Heikkilä, T. 2010. Tilastollinen tutkimus. 7.-8. painos. Helsinki: Edita Prima Oy. Viitattu 8.1.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Heiskanen, L. 2018. Lapsen leikin havainnointi ja tukeminen varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tutkija. Viitattu 14.1.2021. <https://www.kuuloavain.fi/wp-content/uploads/2019/04/julkaisu-heiskanen-2018.pdf>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2016. Tutki ja kirjoita, 21. painos. Helsinki: Tammi.

Juusola, M. 2011. Vahvaksi rakastetut lapset. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Katainen, J. & Turpeinen, K. 2017. Työntekijöiden käsityksiä RALLA-arviointimenetelmästä varhaiskasvatuksen kontekstissa. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Toimintaterapian tutkinto-ohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122649/Katainen_Juliaana_Turpeinen_Kati.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kuula, A. 2015. Tutkimusetiikka: aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino. Viitattu 19.1.2021 <https://janet.finna.fi/>.

L 30.12.2010/1326. Terveydenhuoltolaki. Valtion säädöstietopankki Finlex, ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 25.2.2021. <https://www.finlex.fi/fi/>, hakusana terveydenhuoltolaki.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. 2020. Viitattu 27.1.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/lapsen-varhaiskasvatussuunnitelma-mallilomake-ja-ohjeistus#2f161077>.

Lattunen, T. 2018. Monialainen yhteistoimijuus alle kouluikäisen lapsen kuntoutuksessa. Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Sosiaali- ja terveystieteiden ylempi AMK tutkinto-ohjelma. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/158317/Lattunen_Tytti.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

Lautamo, T. 2012. Play Assessment for Group Settings: Validating a Measurement Tool for Assessment of Children's Play Performance in the Day-Care Context. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.

Lautamo, T. 2013. RALLA, ryhmätilanteessa tapahtuva lapsen leikin arviointi. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 174.

Lautamo, T., Kottorp, A. & Salminen, A-L. 2005. Play assessment for group settings: A pilot study to construct an assessment tool. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy* 12, 136-144.

Lautamo, T., Laakso, M-L, Aro, T., Ahonen, T. & Törmäkangas, K. 2011. Validity of the Play Assessment for Group Settings: An evaluation of differential item functioning between children with specific language impairment and typically developing peers. *Australian Occupational Therapy Journal* 58, 4, 222-230.

Lautamo, T. & Laaksonen, V. 2018. RALLA Leikki- ja kaveritaitojen havainnointimenetelmät. Ralla Oy. 2. painos.

Määttä, P. & Rantala, A. 2016. Tavallisen erityinen lapsi. Onnistuneen yhteistyön arvoitusta ratkomaan. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nijhof, S., Vinkers, C., van Geelen S., Duijff, S., Achterber, E.J., van der Net, J., Veltkamp, R., Grootenhuis, M., van de Putte, E., Hillegers, M., van der Brug, A., Wierenga, C., Benders, M., Engels, R., van der Ent, C.K., Vanderschuren, L. & Lesscher, H. 2018. Healthy play, better coping: The importance of play for the development of children in health and disease. *Neuroscience and Biobehavioral Reviews*, 95, 421-429. Viitattu 2.3.2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0149763418305116>.

Tigerstedt, H. 2016. Leikki on lapselle toiminta numero yksi. Aivoliiton www-sivut. Viitattu 22.9.2020. <https://www.aivoliitto.fi/verraton/artikkelit/leikki-on-lapselle-toiminta-numero-yksi/>.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi. Viitattu 27.1.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 1.2.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Valli, R. 2018. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 5. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 19.1.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2018. Viitattu 27.1.2021. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi. Viitattu 28.1.2021. <https://janet.finna.fi/>.

Liitteet

Liite 1. RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu (Kyselylomakkeen ensimmäinen osa)

LEIKKITAUTOJEN HAVAINNOINTI JA PISTEYTYS

RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu on tarkoitettu 3-6-vuotiaiden lasten vanhemmille ja huoltajille. Havainnointiesi tarkoituksena on tarkastella lapsen leikissä näkyviä piirteitä viidellä leikin osa-alueella: uteliaisuus, leikkilisyys, kuvitteellisuus, tarinallisuus ja kaverileikki. Lomakkeessa on yhteensä 38 leikkitekoja kuvaavaa väittämää. Voit täyttää lomakkeen ajatellen lapsesi leikkiä viimeisten viikkojen ajalta. Voit myös halutessa havainnoida lastasi erilaisissa leikkitilanteissa ennen lomakkeen täyttämistä ja sen aikana. Tarkoitus on kartoittaa tämänhetkinen näkemyksesi lapsesi leikistä.

Arvioi lapsesi toimintaa sen perusteella, miten hän yleensä leikkii ja kuinka paljon aikaa vapaassa leikissä hän ilmentää kyseistä leikkitoimintaa. Pisteytyksen on tarkoitus kuvata leikkiin käytettyä aikaa ja siihen upoutumisen intensiteettiä. Suluissa esitetyt prosentuaalisesti kuvatut aikamääreet ovat viitteellisiä ja auttavat sinua ymmärtämään pisteytyskriteeriä.

- 1 = tuskin koskaan (kuvaa lapsen toimintaa alle 5% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)
- 2 = joskus (kuvaa lapsen toimintaa alle 5-35% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)
- 3 = usein (kuvaa lapsen toimintaa alle 35-75% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)
- 4 = lähes aina (kuvaa lapsen toimintaa alle 75-100% ajasta vapaassa leikkitilanteessa)

Tarkoituksena ei ole arvottaa lapsen leikkiä, vaan kuvata lapsesi tyypillistä tapaa osallistua leikkiin. Voit hyödyntää tekemiäsi havainnoiteja tukiessasi lastasi leikin maailmaan ja häntä kiinnostavaan toimintaan. On tärkeää havainnoida mahdollisimman neutraalisti sekä vahvuuksia että mahdollisia harjoiteltaviakin taitoja.

Uteliaisuus

Yleensä lapsi osoittaa uteliaisuutta ympäristöön ja sen tapahtumia kohtaan. Hän tutkii ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia ja etsii aktiivisesti itseään kiinnostavaa tekemistä. Joskus, kun lapsella on haasteita keskittyä leikkiin, voi tutkiva toiminta ylikorostua lapsen leikissä. Jos lapsi on epävarma taidoistaan, hän usein tukeutuu tuttuun ja turvalliseen, eikä uskaltaudu tutkimaan ympäristön tarjoamia monia mahdollisuuksia. Tällöin lapsen leikki on usein saman toistamista. Lapsi voi myös seurailta toisten toimintaa ja vasta viiveellä lähteä mukaan jäljitellen toisten tekemistä.

1. Lapsi osoittaa uteliaisuutta ympäristöä ja sen esineitä kohtaan *

Lapsi osoittaa uteliaisuutta ympäristöä ja sen esineitä kohtaan. Lapsi on positiivisella tavalla kiinnostunut ympäristöstään ja tutkii sitä.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

2. Lapsi tutkii uteliaana ja jäsenyneeesti ympäristön tarjoamia leikin mahdollisuuksia *

Lapsi tutkii uteliaana ja jäsenyneeesti ympäristön tarjoamia leikin mahdollisuuksia. Lapsi on

kiinnostunut ympäristön erilaisista leikin mahdollisuuksista. Hän ei säntäile paikasta toiseen päämäärättömästi, vaan tutkiminen on organisoitunutta.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

3. Lapsi osallistuu uusiinkin leikkeihin uteliaana *

Lapsi osallistuu uusiinkin leikkeihin uteliaana ja arastelematta. Hän kiinnostuu myös uusista leikeistä, osaa ja uskaltaa osallistua niihin.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

4. Lapsi päättää itse, mitä leikkii enemmän kuin matkii toisten tekemistä *

Lapsi päättää itse, mitä tekee enemmän kuin vain jäljittelee toisten lasten tekemistä. Lapsi kykenee suunnittelemaan omia leikkitekojaan ja toimintaansa eikä tarvitse leikin mallinnusta kyetäkseen leikkitoimintaan.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

5. Lapsi innostuu toimintaan uusissakin ympäristöissä *

Lapsi innostuu toimintaan uusissakin ja erilaisissa leikkiympäristöissä, esimerkiksi metsässä. Lapsen leikki-toiminta ei ole sidottua johonkin tiettyyn, tuttuun ja turvalliseen ympäristöön.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

6. Lapsi käyttää leikissään monenlaisia, vaihtelevia leluja ja esineitä *

Lapsi käyttää leikissään monenlaisia, vaihtelevia leluja ja esineitä. Hän ei leiki pelkästään yhdellä tutulla esineellä, vaan ottaa leikkiinsä monenlaisia itselleen uusiakin esineitä. Esimerkiksi tyhjät pahvilaatikot voivat innostaa lasta kehittämään uusia leikki-ideoita.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

Leikillisuus

Leikillisuus leikissä löytyy, kun leikkiympäristö tarjoaa lapselle sopivan tasoisia leikin mahdollisuuksia. Hän löytää leikkiinsä hauskuuden. Lapsi kokee olevansa riittävän hyvä ja osoittaa sen yleensä avoimesti. Lapsi luottaa taitoihinsa ja uskaltautuu myös osoittamaan tunteitaan leikissä ja sen aikana. Huumorin käyttö ja hassuttelu kuuluvat myös leikkiin, joskin sen määrä on sidoksissa lapsen mielialaan ja temperamenttiin.

7. Lapsi nauttii toiminnasta ja leikistä, hänellä on hauskaa leikkiessään *

Kun lapsi nauttii toiminnasta ja leikistä, hänellä on hauskaa leikissään. Lapsi ilmaisee iloaan leikin aikana. Huomaa, että tämä osoitin on herkkä ympäristön muutoksille ja oikeantasoisille haasteille. Kun lapsi kokee olonsa epävarmaksi, hauskuus katoaa.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

8. Lapsi antautuu leikkimisen prosessiin keskittyen tekemiseen *

Lapsi antautuu leikkimisen prosessiin keskittyen toimintaan, jota on tekemässä. Hän on syventynyt ja sitoutunut intensiivisesti tekemiseensä. Joskus lapsi voi uppoutua tekemiseensä niin, että ei välttämättä huomioi ympäristön tapahtumia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita juuttumista toistavaan tekemiseen.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

9. Lapsi hassuttelee ja vitsailee *

Lapsi hassuttelee ja vitsailee leikin aikana. Lapsella on käsitys siitä, mikä on huvittavaa tai hauskaa ja hän osaa hassutella. Hassuttelu ja vitsailu ovat positiivisesti värittyneitä. Lapsi ymmärtää millaiset leikilliset teot ja puhe on hassua tai hauskaa.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

10. Lapsi osoittaa tunteitaan leikin aikana *

Lapsi osoittaa tunteitaan leikin aikana. Hän uskaltaa rakentavalla tavalla näyttää mielialansa tai osoittaa, että hänellä on hauskaa tai tylsää meneillään olevassa leikissä.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus

- 3 Usein
- 4 Lähes aina

11. Lapsi osoittaa pätevyyden tunnetta *

Lapsi osoittaa pätevyyden tunteita ja tyytyväisyyttään esim. kertomalla onnistumisestaan tai ilmein ja elein. Kun lapsi tuntee itsensä taitavaksi ja päteväksi, hän uskaltautuu rohkeasti toimintaan ilmaisten iloaan saavutuksistaan.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

12. Lapsi ottaa riskejä ja etsii itselleen haasteellista toimintaa *

Lapsi ottaa riskejä ja etsii itselleen haasteellista toimintaa. Riskien ottaminen ja haasteiden etsiminen on taitojen oppimisen kannalta tarkoituksenmukaista, esimerkiksi lapsi yrittää kiivetä kiipeilytelineellä sellaiseen paikkaan, johon hänen taitonsa juuri ja juuri riittävät.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

13. Lapsi kiusoittelee positiivisesti ja leikkisästi *

Lapsi kiusoittelee positiivisesti ja leikkisästi leikin aikana. Kiusoittelu on tarkoituksenmukaista, positiivisia ja leikkiä eteenpäin vieviä elementtejä sisältävää. Lapsi osoittaa teoillaan ja sanoin ymmärtävänsä eron positiivisen ja negatiivisen kiusaamisen välillä.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

Tarinallisuus

Tarinallisuus leikissä heijastelee ja myös harjoittaa lapsen toiminnan ohjailun taitoja. Leikissä lapsi harjoittelee, miten yksittäiset teot liitetään toisiinsa ja miten niistä vähitellen muodostuu toiminnan tarinoita. Leikki täytyy ensin keksiä ja aloittaa leikkitekojen tekeminen. Tapahtumat liitetään toisiinsa; leikkitekoja toistetaan ja muunnellaan, kunnes niistä rakentuu leikin tarinaa. Lapsi johtaa tarinaa vaiheesta toiseen ja liittyy myös yhteiseen leikkiin vieden tapahtumia eteenpäin. Usein leikissä tapahtuu ennalta suunnitelmattomia muutoksia ja lapsen tulee kyetä mukauttamaan myös omaa tekemistään pysyäkseen mukana leikkitoiminnassa.

Kun lapsella on harjoiteltavaa leikkitaidoissaan, hän ei aina löydä välittömästi tarinaa leikkiinsä. Varovaisuus voi estää häntä heti ryhtymästä leikkiin. Hän voi tarvita aikuisen rohkaisua toiminnan aloittamiseen. Lapsella voi olla myös haasteita liittyä toisten lasten leikkiin, kun hän ei kykene ymmärtämään meneillään olevan leikin juonta, sitä mitä muut ovat tekemässä. Hetken seurattuaan hän mahdollisesti onnistuu löytämään tarinasta leikkivihjeitä, joihin liittyä. Mikäli lapsen leikki on vain yksittäisten leikkitekojen toistamista, voi lapsi tarvita tukea leikkitarinoidensa rakentamiseen.

14. Lapsi aloittaa leikin ilman aikuisen tukea *

Lapsi aloittaa leikin ilman aikuisen tukea tekemällä omia leikkitekoja. Hän ei tarvitse aloittamiseen sanallista ohjausta tai konkreettista mallinnusta. Leikki voi alkaa lapsen omasta tai kaverin ideasta.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

15. Lapsi mukauttaa toimintaansa tehdäkseen leikistä haasteellisempaa ja/tai hauskeempaa *

Lapsi mukauttaa omaa toimintaansa ja vastaa tarkoituksenmukaisella tavalla löytämiinsä leikin mahdollisuuksiin. Lapsi kehittelee leikin tarinaansa eteenpäin tehden erilaisia taitavia leikkitekoja. Esimerkiksi autoleikissä hän voikin keksiä kolarin, jolloin paikalle tulee poliisi ja ambulanssi – leikki muuntuu erilaiseksi ja uudet elementit tuovat lisää uusia tapahtumia tai haasteita leikkiin.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

16. Lapsi rikkoo leikkisästi yhteisen toiminnan sääntöjä mukauttaakseen leikkiä *

Lapsi rikkoo leikkisästi yhteisen toiminnan sääntöjä mukauttaakseen leikkiä. Lapsi positiivisella tavalla omilla leikkiteoillaan rikkoo yhteisesti sovittuja leikin sääntöjä luoden lisää elementtejä leikkiin.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

17. Lapsi leikkii jäsentyneesti ja leikillä on selkeä tarkoitus *

Lapsi leikkii jäsentyneesti valitsemaansa leikkiä. Esim., lapsi pukee nukelle vaatteet päälle, laittaa sen nukkumaan, sitten siirtyy seuraavaan leikkitekoon, esimerkiksi herättää nukan syömään.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

18. Lapsi oppii/ymmärtää uuden leikin säännöt *

Lapsi osoittaa toiminnallaan ymmärtävänsä toisten lasten luomia leikkiin liittyviä sopimuksia ja sääntöjä. Ymmärtämisen osoittaminen on joko kielellistä tai ei-kielellisiä sovittuja sääntöjä mukailevia leikkitekoja.

- 1 Tuskin koskaan

- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

19. Lapsi rakentaa leikkiympäristöjä *

Lapsi rakentaa leikkiympäristöjä, esim. koteja tai majoja. Lapsi rakentaa leikkiä varten tarvittavaa leikkiympäristöä ennen leikin aloitusta tai leikin aikana.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

20. Lapsi leikkii teemaa tai tarinaa *

Lapsi leikkii teemaa tai tarinaa. Tarinallisessa leikissä on selkeä juoni, joka etenee ja rakentuu leikin aikana. Esimerkiksi palomiesleikissä palomies pukee kypärän päähän, juoksee sohvalle ”autoon” ajamaan palopaikalle, sitten hän juoksee toiseen paikkaan sammuttamaan paloa tai pelastamaan jotakuta. Teema voi olla lyhytkin tarina, jossa on muutamia taitavia leikkitekoja.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

21. Lapsi leikkii seikkailuleikkejä, esim. merirosvoa tai prinsessaa *

Lapsi leikkii seikkailuleikkejä, esim. merirosvoa, prinsessaa tai jotakin mielikuvitushahmoa. Hän kykenee leikkimään leikkejä, joissa leikitään itse tai yhdessä luotua fantasiamaailmaa. Leikki irrottautuu todellisuudesta eikä jäljittele tarkasti esimerkiksi lasten elokuvan tarkkoja tapahtumia.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

22. Lapsi aktiivisesti muuntaa tai mukauttaa leikin teemaa toiminnan edetessä *

Lapsi aktiivisesti muuntaa tai mukauttaa leikin teemaa toiminnan edetessä. Hän keksii uusia tapahtumia meneillään olevaan leikkiteemaan. Tämä mahdollistaa leikin monipuolistumisen, muuttumisen ja jatkumisen.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

Kuvitteellisuus

Kuvitteellisuus leikissä kertoo lapsen kielellisen ajattelun kehittymisestä. Lapsen kielellinen ajattelu myös kehittyy leikkien. Kuvitteellisen leikin idea lähtee usein liikkeelle joko löydetystä esineestä tai kielellisestä mielikuvasta. Mielikuvia tarvitaan tarinoiden eteenpäin rakentamiseen ja leikkitoiminnan ohjaukseen. Ennen kielellistä ajattelua lapselle kehittyy kyky tehdä symbolisia tekoja ja hän osoittaa niitä leikkiessä; nukke on kipeä tai mukissa on leikisti maitoa. Lapsi kykenee myös olemaan leikisti joku muu kuin on. Kielen kehittyessä lapsi usein sanallistaa tekemistään ja jakaa näin myös leikin ideoita toisille leikkijöille. Kun lapsi löytää esineille erilaisia käyttötapoja, rikastuttaa se hänen ajatteluaan ja luovuuttaan. Leikki ei ole enää riippuvaista esittävistä leluista tai esineistä. Lapsi kykenee luovasti löytämään erilaisiakin ratkaisuja leikkinsä.

23. Lapsi antaa esineille ominaisuuksia, esim. nukke on kipeä, auto on rikki *

Lapsi antaa esineille ominaisuuksia, esim. nukke on kipeä, auto on rikki. Kun lapsi esimerkiksi leikkii nukan kanssa, voi hän kertoa tai muuten osoittaa, että nukke on kipeä, esimerkiksi mittaamalla kuumetta ja hoivaamalla nukkea. Lapsi voi käyttää jokoavainta esittäessään korjaavansa autoa

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

24. Lapsi keksii itse omia leikki-ideoita *

Lapsi keksii itse omia leikki-ideoita. Hänellä on selkeitä omia ideoita siitä, mitä leikkisi tai leikittäisiin. Lapsi voi kertoa ideansa tai ryhtyä leikkimään ideoita todeksi.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

25. Lapsi korvaa puuttuvia esineitä jollakin leikisti olevalla, näkymättömällä *

Lapsi korvaa leikissä puuttuvia esineitä jollakin leikisti olevalla, näkymättömällä, esim. kattilassa on ruokaa leikisti. Lapsi kuvittelee esineitä tai asioita, joita ei ole oikeasti olemassa.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

26. Lapsi leikkii arkipäivän tapahtumiin perustuvia roolileikkejä, esim. kotileikkiä, kauppaleikkiä *

Lapsi leikkii arkipäivän tapahtumiin perustuvia roolileikkejä, esim. kotileikkiä, kauppaleikkiä. Lapsi leikkii arjen toimintoja jäljitteleviä leikkejä, jotka ovat lapsen havaintoja omasta arjestaan, joita hän muokkaa ja muuntaa omassa leikissään.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

27. Lapsi nimeää/ottaa itselleen roolin, on leikisti joku muu *

Lapsi nimeää/ottaa itselleen roolin, on leikisti joku muu. Lapsi toimii leikissä muuna kuin omana itsenään. Lapsi joko nimeää roolin tai teoillaan osoittaa olevansa kuvitteellinen henkilö: esim. ”Minä olen Matti-setä, tule Matti-sedän kauppaan ostoksille”, käyttäytyy roolihenkilön tavoin ja/tai pukeutuu rooli-asuun.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

28. Lapsi käyttää symbolisesti, esim. laatikkoa pöytänä, palikkaa autonä *

Lapsi käyttää esineitä symbolisesti, esim. laatikkoa pöytänä, palikkaa autonä. Lapsi osaa luoda tavaroista toisia mitä ne ovat. Lapsi ei tarvitse leikkiinsä oikeita esittäviä leluja, hän esimerkiksi rakentaa Legoista aseita.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

29. Lapsi käyttää esineitä luovalla ja omaperäisellä tavalla *

Kun lapsi käyttää esineitä luovalla ja omaperäisellä tavalla, hän selkeästi osoittaa kuvittelun taitojaan ja keksii esineille erilaisia, joskus jopa omituisiakin käyttötarkoituksia.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

30. Lapsi kertoo leikkiessään leikin tapahtumia *

Lapsi kertoo leikkiessään leikin tapahtumia. Hän sanallistaa leikkiään ja kertoo mitä leikissä tapahtuu. ”Tää tulis täältä kotoa, sit se menis tonne kauppaan ja tää lähtiskin markettiin!” Kertominen vaatii aina kielellistä ilmaisua.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

Kaverileikki

Kavereiden kanssa leikissä lapsi opettelee jakamaan sosiaalista todellisuutta sekä oppii yhteistoiminnassa tarvittavia kaveritaitoja. Leikki vaihtuu jo kolmantena ikävuotena rinnakkaisleikistä yhdessä tekemiseksi ja yhteisten tarinoiden rakentamiseen. Lapsi harjoittelee toimiessaan leikkivihjeiden antamista ja lukemista yhteisessä toiminnassa. Hän oppii vähitellen neuvottelemaan leikin tapahtumista ja säännöistä toisten leikkijöiden kanssa. Toisten lasten leikkiin liittyminen vaatii lapselta taitoa havaita, mitä leikissä tapahtuu ja miten voin omaa toimintaa mukauttamalla päästä mukaan yhteiseen tarinan rakentamiseen.

31. Lapsi osallistuu yhteiseen leikkiin aktiivisena toimijana *

Lapsi osallistuu yhteiseen leikkiin aktiivisena toimijana. Hän on intensiivisesti mukana yhteisessä leikissä ja hän toimii siten, että yhteinen leikki etenee.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

32. Lapsi hyväksyy toisen lapsen leikkitekoja osaksi yhteistä leikkiä *

Lapsi hyväksyy toisen lapsen leikkitekoja osaksi yhteistä leikkiä. Hän kykenee ymmärtämään ja sovittamaan toisen lapsen leikkiteot osaksi yhteistä leikkiteodollisuutta. Näin yhteinen leikki jatkuu ja kehittyy.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

33. Lapsi jakaa leluja toisten kanssa sovussa *

Lapsi jakaa leluja toisten kanssa sovussa. Hän ymmärtää ja hyväksyy sen, että muutkin voivat leikkiä samoilla leluilla. Hän jakaa sopuisasti mahdollistaen yhteistä leikkitoimintaa.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

34. Lapsi liittyy meneillään olevaan leikkiin sopeutuen sen sääntöihin *

Lapsi liittyy meneillään olevaan leikkiin sopeutuen valmiin leikin sääntöihin. Hän kykenee lukemaan leikkivihjeitä ja leikin tapahtumia niin, että onnistuu liittymään jo meneillään olevaan leikkiin.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

35. Lapsi neuvottelee leikin säännöistä toisten leikkijöiden kanssa *

Lapsi neuvottelee leikin säännöistä toisten leikkijöiden kanssa. Hän kommunikoi

tarkoituksenmukaisesti toisten lasten kanssa, osallistuen näin yhteisen leikin suunnitteluun.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

36. Lapsi siirtyy joustavasti leikin vaiheesta toiseen yhteisessä leikissä *

Lapsi siirtyy joustavasti leikin vaiheesta toiseen yhteisessä leikissä. Lapsi huomaa herkästi toisten leikissä tapahtuvia muutoksia ja kykenee mukauttamaan omaa toimintaansa leikin edetessä.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

37. Lapsi keksii uusia leikkejä ja jakaa leikki-ideansa toisten leikkijöiden kanssa *

Lapsi keksii uusia leikkejä ja jakaa leikki-ideansa toisten leikkijöiden kanssa. Lapsella on selkeästi omia leikki-ideoita, joihin hän houkuttelee toisia leikkijöitä mukaan kertomalla, mitä ja miten haluaisi leikkiä.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

38. Lapsi ymmärtää toisten lasten keksimiä leikin sääntöjä *

Lapsi ymmärtää toisten lasten keksimiä leikin sääntöjä leikin ideointia. Hän kykenee näin seuraamaan meilläään olevan leikin tapahtumia toimien yhteisten sääntöjen suuntaisesti.

- 1 Tuskin koskaan
- 2 Joskus
- 3 Usein
- 4 Lähes aina

Liite 2. Kokemuskysely vanhemmille (Kyselylomakkeen toinen osa)

Tässä toisessa osiossa pyydämme sinua pohtimaan kokemuksiasi leikin havainnointilomakkeen täyttämistä. Seuraavat kysymykset koskevat täyttämäsi havainnointilomakkeen (1) ymmärrettävyyttä, (2) hyötyjä ja (3) käytettävyyttä.

39. Oliko lomakkeen täyttämiseen saamasi ohjeistus mielestäsi riittävän selkeä? *

- Epäselvä
- Osittain epäselvä
- Kohtuullisen selkeä
- Erittäin selkeä

40. Koitko leikkiä kuvaavat väittämät ymmärrettävinä? *

- En ymmärtänyt
- Ymmärsin osittain
- Ymmärsin lähes kaikki
- Ymmärsin kaikki

41. Toivoitko saavasi lisäohjeistusta lapsen leikin kehityksestä kyetäkseesi havainnoimaan lomakkeella kuvattua leikkikäyttäytymistä? *

- En ollenkaan
- Vähän
- Kohtalaisesti
- Paljon

42. Valitse leikkiä kuvaavista väittämistä ne, jotka olivat mielestäsi vaikeasti ymmärrettäviä tai vaikeasti havaittavia. *

- Lapsi osoittaa uteliaisuutta ympäristöä ja sen esineitä kohtaan
- Lapsi tutkii uteliaana ja jäsentyneesti ympäristön tarjoamia leikin mahdollisuuksia
- Lapsi osallistuu uusiinkin leikkeihin uteliaana
- Lapsi päättää itse, mitä tekee ennemmin kuin matkii toisten tekemistä
- Lapsi innostuu toimintaan uusissakin ympäristöissä
- Lapsi käyttää leikissään monenlaisia, vaihtelevia leluja ja esineitä
- Lapsi nauttii toiminnasta ja leikistä, hänellä on hauskaa leikissään
- Lapsi antautuu leikkimisen prosessiin keskittyen tekemiseen
- Lapsi hassuttelee ja vitsailee
- Lapsi osoittaa tunteitaan leikin aikana
- Lapsi osoittaa pätevyyden tunteita
- Lapsi ottaa riskejä ja etsii itselleen haasteellista toimintaa
- Lapsi kiusoittelee positiivisesti ja leikkisästi
- Lapsi aloittaa leikin ilman aikuisen tukea
- Lapsi mukauttaa toimintaansa tehdäkseen leikistä haasteellisempaa ja/tai hauskeempaa
- Lapsi rikkoo leikkisästi yhteisen toiminnan sääntöjä mukauttaakseen leikkiä
- Lapsi leikkii jäsentyneesti ja leikillä on selkeä tarkoitus
- Lapsi oppii/ymmärtää uuden leikin säännöt
- Lapsi rakentaa leikkiympäristöjä
- Lapsi leikkii teemaa tai tarinaa
- Lapsi leikkii seikkailuleikkejä, esim. merirosvoa, prinsessaa
- Lapsi aktiivisesti muuntaa tai mukauttaa leikin teemaa toiminnan edetessä
- Lapsi antaa esineille ominaisuuksia, esim. nukke on kipeä, auto on rikki
- Lapsi keksii itse omia leikki-ideoita
- Lapsi korvaa puuttuvia esineitä jollakin leikistä olevalla, näkymättömällä
- Lapsi leikkii arkipäivän tapahtumiin perustuvia roolileikkejä, esim. kotileikkiä, kauppaleikkiä
- Lapsi nimeää/ottaa itselleen roolin, on leikisti joku muu
- Lapsi käyttää esineitä symbolisesti, esim. laatikkoa pöytänä, palikkaa auton
- Lapsi käyttää esineitä luovalla ja omaperäisellä tavalla
- Lapsi kertoo leikkiessään leikin tapahtumia

43. Kerro lyhyesti, miksi. *

44. Oliko leikin väittämien pisteyttämisen kriteerit ymmärrettäviä ja helppoja? *

- Hyvin helppoa
- Helppoa
- Vaikeaa
- Hyvin vaikeaa

45. Koetko saaneesi RALLA lomakkeen avulla tarkempaa tietoa lapsesi leikkitaidoista? *

- Kyllä
- En
- Ehkä hieman

46. Kuvaa millaista uutta tietoa koet saaneesi? *

47. Koetko, että voit hyödyntää RALLA lomakkeella kerättyä tietoa lapsesi kanssa työskentelevien henkilöiden yhteistyöhön? Valitse maksimissaan kolme sinulle tärkeintä. *

- Neuvolan henkilökunnan
- Päiväkodin henkilökunnan
- Päiväkerhon henkilökunnan
- Esikoulun henkilökunnan
- Koulun henkilökunnan
- Harrastusten ohjaajien
- Muiden, kenen?

48. Kerro esimerkkejä, miten hyödyntäisit RALLA leikkitaitojen havainnointityökalua lapsesi oppimisen ja kehityksen tukemisessa? *

49. Missä muodossa RALLA leikkitaitojen havainnointityökalu olisi sinulle mieluisinta täyttää? *

- Sähköinen lomake
- Paperiversio
- Mobiilisovellus
- Jokin muu, mikä?

50. Pohdi lyhyesti, mitkä tekijät vaikuttivat eniten leikkitaitojen havainnointityökalun täyttämisen onnistumiseen. *

51. Jos sinulla on kehitysehdotuksia leikkitaitojen havainnointityökalua koskien, voit kertoa niistä alle.

Liite 3 Saatekirje

Vanhempien kokemuksia RALLA lapsen leikkitaitojen havainnoinnista

TERVETULOA OSALLISTUMAAN TUTKIMUKSEEMME!

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa kokemuksiasi RALLA leikinhavainnointilomakkeen täyttämisestä, ymmärrettävyydestä sekä hyödyistä vanhemman näkökulmasta.

Kysely toteutetaan kasiosaisena:

Osassa 1 vastaat RALLA lomakkeen väittämiin, joiden avulla on tarkoitus kartoittaa 3-6-vuotiaan lapsesi leikin piirteitä. Lomake on alunperin kehitetty varhaiskasvatuksen työvälineeksi. Pisteytyksen avulla saamme tietoa siitä, toimiiko lomake sellaisenaan vanhempien havainnoinnin apuna, vai tuleeko sitä kehittää edelleen.

Osassa 2 vastaat kysymyksiin, jotka kohdentuvat RALLA lomakkeen käytettävyyteen ja hyötyihin. Tarkoituksena on kartoittaa tekijöitä, joiden avulla työkalusta saataisiin vanhempien ja varhaiskasvattajien väliseen yhteistyöhön toimiva ja luotettava menetelmä tukemaan lapsen leikin kehitystä.

Tiedot kerätään nimettömänä havainnointilomakkeen kehitystyötä varten. Kokemuksesi tuo arvokasta lisätietoa lomakkeen käytettävyyden edelleen kehittämiseksi. Vastaamalla annat luvan käyttää tietoja opinnäytetyössämme sekä havainnointilomakkeen kehitystyössä. Lomakkeen täyttäminen kestää noin 20-30 minuuttia.

Toimintaterapeuttiopiskelijat Milla ja Anni